

Standard základního vzdělávání

**MŠMT ČR
22. 8. 1995
čj. 20819/95-26**

(úplné znění ve smyslu doplnění čj. 33651/97-22)

UPLATNĚNÍ STANDARDU ZÁKLADNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Standard základního vzdělávání představuje jeden z významných nástrojů péče státu o kvalitu vzdělání poskytovaného základní školou. Jeho prostřednictvím hodlá stát (nadále) garantovat, že všichni žáci základních škol zařazených do sítě mohou v průběhu povinné školní docházky získat plnohodnotné a srovnatelné základní vzdělání využitelné jak v dalším studiu na středních školách, tak v praxi. Svým pojetím je standard základního vzdělávání dokumentem otevřeným: jako takový bude periodicky aktualizován, doplňován a zpřesňován.

Centrálním školským orgánům bude standard sloužit jako základní kritérium pro posuzování vzdělávacích programů a jejich schvalování. Stejnou úlohu bude standard plnit při posuzování kvality učebních textů, pokud vydavatelé o jejich zařazení do seznamu schválených učebnic MŠMT ČR požádají.

Zásadní význam bude standard základního vzdělávání nadále mít pro **tvorbu nových vzdělávacích programů**. Jejich tvůrce tento dokument zavazuje k tomu, aby do učebních dokumentů zahrnuli jak obecné a specifické cíle základního vzdělávání, tak jednotlivé okruhy kmenového učiva.

Pro **ředitele a učitele základních škol** standard v souhrnné podobě formuluje podstatné vzdělávací cíle, k jejichž naplnění pedagogická činnost škol směřuje, i soubory závazných vzdělávacích obsahů, jež jsou ve výuce - při plné podpoře její metodické rozrůzněnosti - respektovány. Ve své 3. části standard specifikuje, které vzdělávací cíle mají být splněny a která část učiva probrána do konce 5. ročníku základní školy. Tato část standardu, vyvolaná potřebou srovnatelnosti výstupů na konci 1. stupně, je důležitá zejména pro přechod žáků na 2. stupeň základní školy i na osmiletá gymnázia. Pro **ředitele středních škol** vymezuje standard obsah základního vzdělávání, který je třeba respektovat při tvorbě kritérií přijímacího řízení žáků na střední školy.

Standard základního vzdělávání se postupně stane i účinným **nástrojem sebeevaluace škol** zaměřené jak na zjišťování efektivnosti (jednotlivých) vzdělávacích činností, tak na hodnocení výsledků dosažených žáky. Tím, že standard formuluje obecně platný rámec základního vzdělávání (jeho cíle a obsah), stává se i vhodným východiskem pro tvorbu kritérií uplatňovaných v kontrolní a hodnotící činnosti **České školní inspekce**.

Ucelená představa o cílech a obsahu základního vzdělávání, vyjádřená ve standardu, je i východiskem pro **tvorbu soustavy evaluačních nástrojů**, podle nichž se bude posuzovat kvalita dosažených výsledků celého základního školství, škol i žáků. Tyto evaluační nástroje by měly sledovat jak poznatkovou, tak kompetenční a postojovou stránku základního vzdělávání žáka, a to především v uzlových bodech jeho vzdělávací dráhy (zejména 5. a 9. ročník).

Pro efektivní využití standardu ve školní praxi bude mít značný význam pozornost, která mu bude věnována ve **vysokoškolském vzdělávání učitelů, v jejich dalším vzdělávání, v přípravě řídicích školských pracovníků a v pedagogickém výzkumu**.

OBSAH

FUNKCE A STRUKTURA DOKUMENTU	1
I. VZDĚLÁVACÍ CÍLE	2
II. KMENOVÉ UČIVO PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	5
1. Oblast jazyková	8
Český jazyk a literatura	8
Cizí jazyk	10
2. Oblast matematiky	14
Matematika	14
3. Oblast přírodovědní	16
Fyzika	16
Chemie	18
Biologie a geologie	20
Geografie	21
4. Oblast společenskovední	24
Historie	24
Člověk a společnost	26
5. Oblast estetickovýchovná	28
Hudba (<i>hudební aktivity</i>)	28
Výtvarné umění (<i>výtvarné aktivity</i>)	29
6. Oblast zdravého životního stylu	32
Tělesná výchova a sport (<i>pohybové a sportovní aktivity</i>)	32
Výchova ke zdraví	35
7. Oblast pracovních činností a technologií	37
III. KMENOVÉ UČIVO ZÁKLADNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ NA 1. STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY	39
Obecná charakteristika	39
1. Oblast jazyková	41
Český jazyk a literatura	41
Cizí jazyk	44
2. Oblast matematiky	47
Matematika	47
3. Oblast společenskovední a přírodovědní	49
4. Oblast estetickovýchovná	52
Hudba (<i>hudební aktivity</i>)	52
Výtvarné umění (<i>výtvarné aktivity</i>)	53
5. Oblast zdravého životního stylu	56
Tělesná výchova a sport (<i>pohybové a sportovní aktivity</i>)	56
Výchova ke zdraví	58
6. Oblast pracovních činností a technologií	61

Funkce a struktura dokumentu

Dokument vyjadřuje představu o společensky žádoucí podobě povinného základního vzdělávání - o cílech, které jsou v tomto vzdělávání sledovány, a o vzdělávacím obsahu, který je poskytován všem žákům v průběhu absolvování povinné školní docházky. Reflektuje průběh a výsledky transformačního procesu v našem školství, kdy je potřeba při celkovém trendu k liberalizaci, diverzifikaci a diferenciaci vzdělávacích podnětů, při zvyšování autonomie škol a žádoucí svobodné, tvořivé práci učitelů zajistit zaměření na obecně respektované základní vzdělávací cíle i na klíčové, neopominutelné vzdělávací obsahy, garantující odpovídající a srovnatelnou úroveň vzdělávání všech žáků.

Dokument má tři části:

I. Vzdělávací cíle

II. Kmenové učivo pro základní vzdělávání

III. Kmenové učivo základního vzdělávání na 1. stupni základní školy

V první části je formulován soubor zamýšlených, společensky žádoucích vzdělávacích cílů, přiměřených věkovému stupni a zralosti žáků i představám o vzdělanostním a osobnostním profilu absolventa základního vzdělávání. Tyto obecné vzdělávací cíle nemají taxativní povahu. Vyjadřují základní směry vzdělávání, které by se měly odrážet v nabídce vzdělávacích programů, v pedagogických záměrech učitelů i v reálně dosažené kvalitě poznatků, dovedností, kompetencí a hodnotové orientace žáků.

V druhé části se formuluje kmenové učivo celku základního vzdělávání rozčleněné do vzdělávacích oblastí a oborů.

Kmenové učivo vyjadřuje obsahové jádro základního vzdělání, jeho podstatné prvky, které jsou předmětem vzdělávání všech žáků absolvujících povinnou školní docházku. Zahrnuje klíčové, věcně i formativně nosné okruhy poznatků, s nimi spojené činnosti a aplikace na praxi.

Kmenové učivo je závaznou součástí vzdělávacích programů, zajišťující srovnatelnost, prostupnost a návaznost vzdělávání žáků v základním a středním školství.

Kromě souboru nezbytných obsahových prvků obsahují jednotlivé vzdělávací oblasti a obory stručné charakteristiky specifických vzdělávacích možností, jimiž učivo přispívá k plnění obecných cílů základního vzdělávání.

Z praktických důvodů (legislativní členění základní školy na 1. a 2. stupeň, specifický charakter vzdělávání na 1. stupni základní školy, relativní samostatnost a ucelenost vzdělávání na 1. stupni základní školy a předpokládaná evaluace výsledků vzdělávání po ukončení 1. stupně základní školy v souvislosti s přechodem žáků do osmiletých středních škol) je ve třetí části samostatně zpracováno kmenové učivo základního vzdělávání na 1. stupni základní školy.

I. Vzdělávací cíle

Vzdělávací cíle představují soubor záměrů a orientací, které se odrážejí ve všech pedagogických činnostech učitelů a promítají se - v souladu s možnostmi, předpoklady a individuálními zvláštnostmi žáka - do jeho celkového osobnostního profilu utvářejícího se v průběhu povinného školního vzdělávání. **Představují především kvalitativní, hodnotový rámec základního vzdělávání.** Integrují mnohostranné vzdělávací podněty a situace ve vyučování a ve stylu života školy. K jejich dosažení by měly směřovat vzdělávací programy, aniž by se omezoval jejich specifický přístup a přínos i realizační kontext.

Vzdělávací cíle odrážejí očekávání, s nimiž k základnímu vzdělávání a jeho výsledkům přistupuje společnost, rodiče žáků a v nemalé míře i "odběratelé vzdělávacího produktu". Vyjadřují představy o poslání základního vzdělávání, ustálené ve veřejném mínění, i trendy v názorech na obecnou vzdělanostní připravenost mládeže k životu v příštích desetiletích.

Formulace vzdělávacích cílů vyjadřuje přijatelný společenský konsensus ve vzdělávacích záměrech i specifické funkce základního vzdělávání při zajišťování kontinuity kulturního vývoje společnosti, její občanské integrity a prosperity.

V souladu s všeobecnými záměry školské politiky, formujícími se postupně v procesu transformace naší vzdělávací soustavy, se očekává, že v průběhu povinné školní docházky získají žáci **základy kvalitního, funkčního a moderního všeobecného vzdělání v rozsahu jejich potřeb, předpokladů a možností, že se bude kultivovat jejich osobnost po stránce rozumové, emocionální i volní, že se bude rozvíjet jejich tělesná zdatnost a pohyblivost, že budou uvedeni do základních životních, duchovních a mravních hodnot, že získají orientaci v sobě samém i v další životní dráze.** V horizontu základního vzdělávání je autonomní a odpovědná osobnost budoucího občana demokratické společnosti, schopná samostatného myšlení a rozhodování v základních životních otázkách a připravená k zdravému a čínorodému životu. Základní vzdělávání se chápe jako pomoc poskytovaná mladým lidem při hledání vlastní cesty životem, jako nabídka prostředků, které budou v různých situacích nezbytně potřebovat.

Formulace vzdělávacích cílů vychází z komplexního pojmání vzdělání v jednotě jeho poznávací, činnostní, kompetenční a hodnotové stránky. Tato jednota se projevuje v průmětu do úrovně absolventa, v kvalitě jeho vědomostí, dovedností a kompetencí a v širokém spektru postojů ke skutečnosti a k sobě samému. V tomto chápání se vytváří prostor pro úměrné uplatnění všeobecně kulturní, socializační, osobnostně rozvojové a orientační funkce základního vzdělávání.

Poznávací cíle

Vzdělávací programy a pedagogické činnosti učitelů budou směřovat k tomu, aby si žáci osvojili poznatky, dovednosti, pracovní techniky, režimové návyky atd., které tvoří základ jejich všeobecné kulturnosti, jsou předpokladem jejich komunikace s kulturními a civilizačními výtvoři, dorozumívání a spolupráce s lidmi a orientace ve stále se rozšiřující síti podnětů ze života mimo školu. Jde o poznatky z oblasti jazykového vzdělání,

společenskovedních oborů, matematiky a přírodních věd, poznatky a činnosti spjaté s estetickou a pracovně technickou výchovou a s výchovou ke zdravému životnímu stylu.

Výběr a uspořádání poznatků a činností a jejich didaktická interpretace v průběhu základního vzdělávání závisí na kognitivním vývoji žáků, na měnícím se vztahu empirického (názorného) a racionálního poznání. Zahrnuje fakta, informace, zobecněné zkušenosti, abstrakce a později i poznatky pojmového rázu, které se týkají přírodního a společenského prostředí žáků, minulého i současného života lidí, jejich mnohotvárných činností, kulturních jevů, lidského myšlení, prožívání a jednání, životních hodnot a postupně i elementů poznání, vyplývajících z vědních, technických a uměleckých oborů. Nezbytným předpokladem plnění poznávacích cílů základního vzdělání je osvojení a soustavné rozvíjení prostředků jazykové komunikace i komunikace prostřednictvím číselných a prostorových znaků a útvarů.

Na rozdíl od tradičního, více na rozsah orientovaného pojmání obsahu základního vzdělávání, by ve spektru těchto vzdělávacích cílů a záměrů měla být zdůrazněna orientace na poznatky podstatné, významné pro poznávací a praktické činnosti a poskytující žákům klíč k pochopení učiva, k porozumění jeho významu, souvislostí a možných aplikací.

Obsahové prvky, z nichž se odvíjí plnění poznávacích cílů základního vzdělávání, jsou vyznačeny v druhé části dokumentu (Kmenové učivo).

Dovednosti a kompetence

Příznačným rysem moderní školy, odpovídající současným potřebám a směřující k budoucnosti, je orientace pedagogického působení na vytváření poznávacích a činnostních kompetencí, t.j. na způsobilost žáků demonstrovat kvalitu získaného vzdělání v poznávacích i praktických situacích.

To je zvláště důležité v základním vzdělávání, kdy osvojování vzdělávacích obsahů je těsně propojeno s postupným psychickým a osobnostním zráním žáka, s rozvojem jeho poznávacích schopností, s utvářením základů abstraktního myšlení, schopnosti orientovat se členitěji ve skutečnosti, společenském životě, ve faktech a informacích, s rozvojem jeho vyjadřovacích a jiných výrazových dovedností. Zaměření na tyto kompetence zároveň ovlivňuje možnost objektivizovat vzdělávací výsledky, orientovat se v nich i různými způsoby je vyhodnocovat.

V základním vzdělávání jde o takové elementární kompetence, jako je schopnost jasného, srozumitelného a správného vyjadřování, schopnost pracovat s matematickými pojmy, znaky a útvary v učebních i praktických situacích, schopnost dorozumívání prostřednictvím osvojených a pochopených pojmů, faktů a souvislostí ve společenskovedních i přírodovědních oborech ap.

K průřezovým kompetencím získávaným ve všech humanitních i matematicko-přírodovědních oborech má pro naplnění funkce základního vzdělávání význam zvládnutí jednoduchých poznávacích operací a technik (popis, analýza, vyvozování, zobecňování, dokazování, aplikace), schopnost vyhledávat informační zdroje, čerpat z nich a kriticky je posuzovat, dovednost provádět jednoduché demonstrace a experimenty.

Pro aktivní zdraví a práceschopnost mají velký význam dovednosti pohybové umožňující záměrné a cílené ovlivňování tělesného a psychického rozvoje i ovládání preventivních i korekčních technik tělesného a duševního stavu. Z hlediska aktivního zdraví a bezpečného života pak získávají na důležitosti dovednosti a kompetence ovlivňující

rozhodování o zdravém životním stylu, ochraně před nemocemi, úrazy, o ochraně přírody atd.

Součástí kompetencí, ke kterým základní vzdělávání směřuje, jsou i kompetence sociální, významné pro komunikaci žáků ve škole, v rodině, v blízkém prostředí i v profesionálním a občanském životě. Žáci by měli získat schopnost spolupracovat se spolužáky i s dětmi mimo školu, schopnost sloučit hájení a prosazování svých oprávněných zájmů s úctou k ostatním a s korektním jednáním s nimi, schopnost kulturně komunikovat s učiteli a s dospělými, respektovat individuální, národnostní a jiné odlišnosti lidí, rozeznávat nehumánní postoje, jako jsou agresivita, bezohlednost, cynismus, národnostní a rasové předsudky. S tím je spojeno dosažení přiměřeného stupně empatie, odpovědnosti a potřeby pomoci lidem, kteří se ocitli v nouzi. Stále významnější se také stává dovednost organizovat a řídit různé činnosti, vyjednávat, pracovat v týmu, pozitivně ovlivňovat mezilidské vztahy v blízkém prostředí.

Hodnoty a postoje

Hodnotové aspekty jsou vlastní všem vzdělávacím obsahům, s nimiž se žáci setkávají během své povinné školní docházky; jsou posilovány celkovým stylem života školy, vztahem učitele k žákům, jeho osobním příkladem, lidskými a občanskými vlastnostmi. Zprostředkované a žáky sdílené hodnoty v příznivých podmínkách ovlivňují jejich názory a postoje i jejich jednání.

Základem hodnotové stupnice, o níž se základní vzdělávání opírá, je **okruh všelidských mravních hodnot, které se odrážejí i v evropské humanistické tradici** a projevují se v úctě k životu a lidem, k lidské práci a kultuře, v péči o prostředí, v němž člověk žije a tvoří, v osobní sebekázni, v respektu k pravdě, spravedlnosti, v projevech mezilidské sympatie a solidarity i v citlivém svědomí. Projevují se i v úctě k domovu a vlasti, její kultuře a historii. Vzdělávací programy dbají na návaznost a vzestupnost podnětů a příležitostí, v nichž se výchovná stránka základního vzdělání promítá do vědomí i motivace jednání žáků.

V průběhu povinného školního vzdělávání žáci postupně poznávají **základní hodnoty a principy, na nichž spočívá demokratická společnost**, seznamují se se způsoby uplatňování občanských práv a povinností, s podílem občanů na veřejném životě, učí se **odpovědnosti za stav veřejných záležitostí**. K aktuálním cílům a úkolům patří i **utváření smyslu žáků pro právo a právní řád i pochopení nebezpečí a důsledků protiprávního jednání**.

Žáci by měli také přiměřeně svému věku chápat význam **základních lidských práv**, jak jsou zakotvena v deklaraci OSN i v našich ústavních dokumentech, uvědomovat si multikulturní povahu současného světa i globální problémy, které současné lidstvo řeší.

K důležitým cílům základního vzdělávání patří utváření odpovědného **vztahu žáka k sobě samému, k svému individuálnímu dospívání a k pravidlům zdravého životního stylu**. Zde zaujímá významné místo zvláště schopnost rozeznávat zdravotně vhodné a zdravotně škodlivé vlivy, pochopení škodlivosti návykových a toxických látek a osvojení pravidel vhodného denního režimu. Žáci by měli postupně poznávat základy, na nichž spočívá harmonický a uspokojení přinášející rodinný život.

II. Kmenové učivo pro základní vzdělávání

Kmenové učivo je uspořádáno podle vzdělávacích oblastí, které ve svém celku vyznačují obsah a rozsah základní vzdělanosti, již by žáci měli získat v průběhu povinné školní docházky. Uvnitř jednotlivých oblastí jsou vyčleněny vzdělávací obory, které tvoří rámec pro výběr kmenového učiva a východisko pro jeho didaktické zpracování ve vzdělávacích programech a učebních osnovách pro 1. a 2. stupeň základní školy.

Vzdělávací oblasti a do nich zahrnuté vzdělávací obory vytvářejí předpoklady k naplnění cílů základního vzdělávání při rozvíjení osobnosti žáka, při jeho všeobecné kultivaci a přípravě na další vzdělávání a uplatnění v praxi. Umožňují žákům, aby hlouběji poznávali svět, ve kterém žijí, přírodu, společnost i sociální vztahy, do nichž se postupně začleňují. Jejich prostřednictvím získávají nejdůležitější nástroje komunikace se skutečností, s civilizačními výtvoři i s ostatními lidmi, získávají orientaci v sobě samém i ve spektru životních hodnot, které dávají smysl všem lidským činnostem.

Svou skladbou se náplň vzdělávacích oblastí orientuje nejen na poznávání, ale i na emocionální stránku osobnosti žáka, na jeho prožívání, estetické a mravní citění. Směřuje k tomu, aby v celku vzdělanosti žáka zaujaly důležité místo i ustálené způsoby chování a jednání v různých životních situacích a návyky zdravého způsobu života

Vzdělávací oblasti a obory:

1. Oblast jazyková

český jazyk a literatura
cizí jazyk

2. Oblast matematiky

3. Oblast přírodovědní

fyzika
chemie
biologie a geologie
geografie

4. Oblast společenskovední

historie

člověk a společnost

5. Oblast estetickovýchovná

hudba (hudební aktivity)

výtvarné umění (výtvarné aktivity)

6. Oblast zdravého životního stylu

tělesná výchova a sport (pohybové a sportovní aktivity)

výchova ke zdraví

7. Oblast pracovních činností a technologií

Ve výčtu **vzdělávacích oblastí** jsou na první místa zařazeny oblasti, které mají klíčovou obecně vzdělávací funkci, jsou nezbytné pro komunikaci žáků se skutečností a mají rozhodující význam pro další vzdělávání žáků (oblast jazyková, oblast matematiky).

Následující vzdělávací oblasti se orientují na základy přírodovědného vzdělání, na společenský život člověka v minulosti i v současnosti, na vztahy jedince ke společnosti, k životním a mravním hodnotám. Estetickovýchovné obory a obory zahrnuté do oblasti zdravého životního stylu utvářejí potřebné předpoklady pro harmonický rozvoj celé osobnosti žáka. Oblast pracovních činností a technologií, kromě praktického významu, plní i funkci profesně orientační.

Vzdělávací obory zahrnují obsahové celky, které se ve vzdělávacích programech a ve školské praxi objevují převážně jako učivo samostatných předmětů 1. a 2. stupně základního vzdělávání. Jsou koncipovány tak, aby pokrývaly i tematiku, která je zahrnuta do komplexních předmětů propedeutického rázu (např. prvouka, vlastivěda, přírodověda na 1. stupni). Rozčlenění kmenového učiva do vzdělávacích oborů zároveň umožňuje i vznik dalších předmětů komplexního charakteru, propojování a integraci učiva z příbuzných oborů ap. Předpokládá se, že některá témata mohou být ve vzdělávacích programech uplatňována průřezově (např. právní a mravní výchova, sexuální výchova, různé aspekty výchovy ke zdravému způsobu života).

Jednotlivé vzdělávací obory jsou uvedeny stručnou charakteristikou **specifických vzdělávacích cílů**, jimiž daný obor přispívá k plnění funkcí a obecných cílů základního vzdělávání. Tyto specifické vzdělávací cíle vyjadřují kvalitativní rámec vzdělávacích obsahů, jejich zaměření a využití při formování vzdělanostního a osobnostního profilu žáka. Poukazují také na kompetence, které by měli žáci získat, na jejich schopnost používat získané vědomosti v praxi, při řešení poznávacích i praktických situací.

Okruhy kmenového učiva vyznačují vlastní obsahovou náplň jednotlivých vzdělávacích oborů, t.j. učivo, s nímž se mají seznamovat všichni žáci a které by měli

přiměřeně svým individuálním předpokladům a možností zvládat. Podle povahy jednotlivých vzdělávacích oblastí a oborů zahrnují tyto obsahové prvky i příslušné činnosti a dovednosti.

Specifickou povahou vyučování **cizím jazykům** je dáno, že s postupující výukou se s využitím obdobných okruhů kmenového učiva na 1. i 2. stupni, avšak na odlišných úrovních dosahovaných v rozvoji jednotlivých řečových dovedností, proměňuje kvalitativně celková cizojazyčná kompetence ve smyslu jejího nepřetržitého a neustálého zvyšování a prohlubování.

1. Oblast jazyková

Obory:

český jazyk a literatura
cizí jazyk

Kvalita jazykového vzdělání patří k určujícím znakům všeobecné kulturnosti a vyspělosti absolventa základního vzdělávání. Osvojení a užívání mateřského jazyka v jeho mluvené i písemné podobě otevírá cestu k poznání a pochopení přírodní a společenské skutečnosti, duchovního bohatství, je podmínkou úrovně dorozumívání s lidmi a komunikace v různých sférách života. Schopnost vyjadřování je těsně spjata s celkovým intelektovým rozvojem žáků.

Literární složka jazykového vzdělání učí žáky orientovat se v různých formách, druzích a žánrech slovesné produkce minulosti i současnosti; prostřednictvím uměleckých obrazů jim pomáhá poznávat mnohotvárnost života i hodnoty ovlivňující rozhodování člověka v různých situacích.

Výuka cizímu jazyku, kromě svého praktického komunikačního poslání, má význam pro kognitivní rozvoj žáků i pro utváření širšího pohledu na současný svět a život lidí.

Český jazyk a literatura

Specifické cíle

Proces vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:

a) v jazykové části:

- v žádoucí míře kvality, trvalosti a správnosti si osvojili techniku čtení a psaní a prokazovali ji ve škole i mimo školu
- byli schopni souvisle se vyjadřovat a dovedli správně a kultivovaně používat mateřský jazyk v běžných situacích
- získali pro život významné dovednosti spojené s mnohostrannou komunikací člověka v moderní společnosti (ústní a písemné způsoby vyjadřování ve vztahu k odlišným adresátům, schopnost vyjadřovat vlastní názory, vystupovat před lidmi ap.)
- pochopili bohatost českého jazyka, jeho slovní zásoby a v praxi dovedli používat elementární pravidla stylistiky
- získali podstatné poznatky ze systému českého jazyka a prakticky ovládli základy českého pravopisu
- uměli využívat běžné informační zdroje a vést přehledné zápisky

- usilovali o co nejpřesnější vyjádření svých myšlenek a uměli rozpoznávat vyjádření nepřesná a nesprávná

b) v literárně výchovné části:

- přiměřeně svému věku se naučili s porozuměním číst a interpretovat přístupné texty z literatury minulosti i současnosti a získali základní čtenářské dovednosti a návyky
- získali elementární a použitelné literárněvědné poznatky, důležité pro pochopení čteného textu, pro jeho rozbor a hodnocení
- poznali nejdůležitější literární druhy, žánry a formy a uměli charakterizovat základní znaky jejich poetiky
- získali trvalý zájem o četbu a utvářel se jejich čtenářský vkus tak, aby byli schopni rozlišovat hodnotnou literaturu od literatury konzumní a manipulační
- chápali funkci divadla, filmu, televize a ostatních médií v životě člověka, naučili se orientovat v jejich mnohostranné nabídce a hodnotit ji z hlediska její kvality i významu pro vlastní život

Okruhy kmenového učiva

Komunikační výchova

Výcvik v ovládnutí techniky psaní, hlasitého a tichého čtení. Výcvik v mluvených a psaných projevech žáků (přehlednost, přesnost a srozumitelnost vyjadřování, respektování jazykových norem a zvyklostí společenského styku). Postoj mluvčího ke sdělovanému obsahu a způsoby jeho vyjádření. Výcvik ve vnímání textů - praktické, věcné a kritické naslouchání a čtení. Záměry a prostředky manipulativní komunikace. Základní poznatky o stylu a textu na základě pozorování, rozboru, výkladu a hodnocení textů věcných i uměleckých a tvorby textů věcných. Slohotvorní činitele (zejména funkce textu, situace, forma, připravenost mluvčího).

Postupy a útvary: telefonický rozhovor, vzkaz na záznamník, zpráva, oznámení, telegram, žádost, objednávka, inzerát, životopis, stížnost, poznámky a výpisky, pozvánka, zápis z jednání, dopis úřední a soukromý, návod, postup činnosti, popis, charakteristika, projev, vyprávění, vyprávění s popisem, reportáž, úvahové postupy.

Jazyková výchova

Hláskosloví - třídění hlásek, zásady spisovné výslovnosti.

Nauka o slovní zásobě - významové souvislosti slov, synonyma, antonyma, mnohovýznamová slova, slova nadřazená, slova příznaková a neutrální. Typy a druhy slovníků.

Vyjmenovaná slova v rozsahu Pravidel českého pravopisu.

Způsoby tvoření slov a pravopis slov odvozených. Slovtvorný a morfemtický rozbor s přihlédnutím k pravopisnému využití.

Tvarosloví - druhy slov, mluvnické kategorie ohebných slov, systém skloňování a časování, slovesné tvary.

Skladba - věta z hlediska postavení mluvčího, z hlediska stavby.

Skladební dvojice. Věta holá, rozvitá, souvětí.

Větné členy. Typy souvětí, významové poměry mezi větami v souvětí, druhy vedlejších vět.

Syntaktický pravopis ve větě jednoduché i v souvětí.

Literární výchova

Poslech, četba, rozbor a výklad literárního textu - ukázek a celých děl z regionální, české a světové literatury současnosti a minulosti. Reprodukce textu, přednes, transformace do jiných žánrových podob.

Lyrika, epika, drama, poezie, próza - charakteristické obsahové a formální znaky. Literární žánry a formy: říkadla, písně, hádanky, pohádky, báje, pověsti, bajky; lyrická a epická poezie; povídka, román; próza ze současnosti, historická; dobrodružná, vědecko-fantastická, populárně-naučná, cestopisná, životopisná a memoárová literatura, literatura faktu. Oddechová (konzumní) a tzv. manipulační literatura.

Základní poznatky důležité pro pochopení tvaru, významu a smyslu literárního textu (lit. druhy a žánry; tematická výstavba, kompozice, jazyk, rytmicko-melodické členění textu; hlavní vývojová období, hlavní literární směry, významné osobnosti).

Divadlo, film, televize a další média. Vztah literatury k jiným druhům umění.

Literární časopisy, informatika, knihovny, literární muzea, výstavy.

Cizí jazyk

Specifické cíle

Proces vzdělávání směřuje k položení pevného základu komunikativní kompetence v příslušném cizím jazyce tak, aby žáci:

- získali schopnost chápat a správně interpretovat slyšené i čtené cizojazyčné texty a přiměřeně na ně reagovat
- získali schopnost vést rozhovor i souvisle hovořit v rámci běžných situací každodenního života, a to jazykově správně a z hlediska výslovnosti co nejbližší normě
- byli schopni písemně zformulovat běžné typy sdělení s respektováním základních pravopisných pravidel
- poznali základní realie zemí příslušné jazykové oblasti, základní odlišné zvyky a sociální konvence
- ovládli základní učební postupy potřebné k efektivnímu studiu cizích jazyků
- získali postoje vedoucí k vytváření porozumění mezi národy, k pěstování vzájemné tolerance a respektu, k úctě ke kulturním hodnotám jiných národů

Okruhy kmenového učiva

Řečové dovednosti

Poslech s porozuměním

Rozumět souvislým projevům učitele, monologickým i dialogickým projevům rodilých mluvčích pronášeným v přirozeném tempu s několika neznámými výrazy snadno odhadnutelnými z kontextu, příp. na základě elementárních znalostí o tvoření slov.

Rozumět jednoduchým ústním projevům reprodukováným ze zvukového záznamu nebo videozáznamu.

Ústní vyjadřování

Pohotově a přirozeně reagovat v dialogických situacích denního života a samostatně vést jednoduchý dialog.

Vyjadřovat vlastní názor.

Sdělit základní informace či hlavní myšlenky z krátkého vyslechnutého nebo přečteného textu.

Reprodukovat vyslechnutý nebo přečtený text.

Souvisle pohovořit na známá témata včetně jednoduchých témat, týkajících se reálií.

Znat z paměti několik básní, příp. úryvků z prózy, popř. několik písní.

(Vše v rozsahu produktivně osvojených jazykových prostředků.)

Čtení s porozuměním

Číst tiše i nahlas různorodé texty přiměřeně adaptované i neadaptované autentické včetně uměleckých a naučných (např. návody, prospekty, inzeráty).

Orientovat se v textech obsahujících i několik neznámých výrazů, využívat logického odhadu jejich významu.

Užívat překladového a výkladového slovníku a další informativní literatury (mluvnické příručky, encyklopedie apod.).

Písemné vyjadřování

Písemně vyjádřit hlavní myšlenky z vyslechnutého projevu nebo přečteného textu.

Zformulovat vlastní myšlenky ve formě dopisu či jiného sdělení (např. odpověď na dopis, blahopřání, pozdrav, vzkaz, pozvánka, informační letáček) a sestavit krátký souvislý text (např. popis obrázku, vyprávění).

(Vše v rozsahu produktivně osvojených jazykových prostředků.)

Tyto řečové dovednosti se rozvíjejí na základě osvojení jazykových prostředků s výrazným uplatněním zřetele k typologickým zvláštnostem studovaného jazyka.

Jazykové prostředky

Zvuková stránka jazyka

Osvojit si správné výslovnostní návyky, rozlišovat základní intonační struktury, osvojit si přízvuk v rámci slova, rytmus, melodii základních typů vět.

Slovní zásoba

Produktivně si osvojit slovní zásobu v rozsahu 1700 - 1800 lexikálních jednotek zahrnujících základní výrazy z oblasti základních komunikativních situací, funkcí a tematických okruhů.

Receptivně si osvojit další lexikální jednotky.

Seznámit se se základními způsoby tvoření slov daného jazyka a se základními poznatky o významové stránce jazyka (mnohoznačnost slov, spojovatelnost, synonyma, antonyma, homonyma, slova mezinárodně užívaná).

Mluvnice

Produktivně si osvojit základní učivo z tvarosloví a skladby (syntaktické struktury vět oznamovacích, tázacích a rozkazovacích, konstrukce sloužící k vyjadřování záporu, základních časových a prostorových vztahů).

Receptivně si osvojit jevy potřebné k porozumění textům, zejména čteným.

Grafická stránka

Pochopit základní vztahy mezi zvukovou a grafickou stránkou jazyka.

Znáť pravopis produktivně osvojených slov a mluvnických tvarů.

Komunikativní situace a funkce

Řešit jednoduché situace související

- se seznamováním, se zahájením, vedením a ukončením rozhovoru (i telefonického)
- se získáváním a poskytováním základních místních, časových a jiných informací
- s domluvou setkání, společného programu
- s nákupy různého zboží, kupováním jízdenek, vstupenek apod.

V souvislosti s řešením uvedených řečových situací umět

- pozdravit při setkání a loučení
- oslovit
- představit se, představit druhé
- poděkovat a odpovědět na poděkování

a užívat jednoduchých obrátů vyjadřujících

- souhlas/nesouhlas, svolení/odmítnutí
- radost/politování
- omluvu
- prosbu, žádost, výzvu
- pozvání a reakci na pozvání
- blahopřání.

Tematické okruhy

Obecně:

Umět vyjádřit základní vztahy

- existenciální (Kdo? ...)
- prostorové (Kde? Kam? ...)
- časové (Kdy? ...)
- kvalitativní (Jaký? Který? Jak? ...)
- kvantitativní (Kolik? ...).

Specificky:

- domov, rodina
- škola
- volný čas a zájmová činnost
- péče o zdraví
- jídla, nápoje

- město
- oblékání, nákupy
- příroda, počasí
- člověk a společnost
- vzdělávání a kulturní život
- cestování a turistika
- země příslušné jazykové oblasti a Česká republika
- Evropa a svět

2. Oblast matematiky

Matematika prostřednictvím postupného a návazného osvojování matematických pojmů, znaků, útvarů a operací vytváří předpoklady pro komunikaci žáků s číselnými a prostorovými vztahy v poznávacích i praktických situacích. Výrazně ovlivňuje rozvoj abstraktního a exaktního myšlení žáků, učí je logickému a kritickému usuzování. Vede je k členitějšímu pohledu na skutečnost a ke kázni ve vyjadřování. Specifickým způsobem přispívá k formování volných a charakterových rysů osobnosti, jako je přesnost, vytrvalost, důslednost ap.

Poznatky získané v matematice se uplatňují také při osvojování učiva přírodovědních oborů i pracovně technických dovedností. Svým způsobem se matematické vzdělávání odráží také v estetickovýchovných oborech, v zeměpise i historii.

Matematika

Specifické cíle

Proces vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:

- získali základní vědomosti a dovednosti v aritmetice, geometrii a algebře
- chápali funkční vztahy a další souvislosti mezi kvantitativně měřitelnými jevy
- chápali kvantitativní vztahy v přírodních a společenských procesech
- byli schopni aplikovat získané vědomosti a dovednosti při řešení úloh z praxe
- dovedli řešit přiměřeně obtížné úlohy problémového charakteru
- dovedli ověřovat reálnost získaného výsledku řešení úlohy
- získali předpoklady pro racionální využívání výpočetní techniky
- dovedli řešit úkoly vyžadující prostorovou představivost
- dovedli třídit informace, číst a chápat údaje sestavené do tabulek a grafů a interpretovat je v praxi

Okruhy kmenového učiva

Aritmetika

Základní početní výkony s přirozenými, celými, desetinnými čísly a zlomky, absolutní hodnota čísla, číselná osa.

Porovnávání čísel, řešení jednoduchých rovnic.

Dělitelnost přirozených čísel.

Odhady a zaokrouhlování.

Druhá mocnina a odmocnina.

Procentový počet.

Přímá a nepřímá úměrnost, úměra.

Poměr, měřítko plánů a map.

Geometrie

Základní geometrické útvary v rovině, jejich vlastnosti.

Základní geometrické útvary v prostoru, jejich vlastnosti.

Obvod a obsah geometrických útvarů v rovině.

Povrch a objem geometrických útvarů v prostoru.

Měření, odhady délky, obsahu, objemu, jednotky délky, obsahu, objemu a jejich převody.

Konstrukční úlohy na sestrojování rovinného obrazce.

Shodnost, podobnost.

Shodná geometrická zobrazení v rovině.

Algebra

Proměnná, algebraický výraz - sestavování, dosazování.

Mocniny s přirozeným mocnitelem a operace s nimi.

Operace s celistvými a lomenými algebraickými výrazy.

Lineární rovnice - sestavení, řešení, ekvivalentní úpravy.

Soustava dvou lineárních rovnic se dvěma neznámými.

Lineární nerovnice, soustavy lineárních nerovnic s jednou neznámou.

Funkční závislosti, příklady funkcí.

Lineární funkce, kvadratická funkce ($y = ax^2$, $a \neq 0$), nepřímá úměrnost - graf, užití.

Goniometrické funkce ostrého úhlu.

Užití matematiky a základy statistiky

Užití aritmetiky, geometrie a algebry při řešení úloh z praxe.

Čtení tabulek a grafů.

Užití kalkulátoru.

Shromažďování a třídění statistických údajů.

Čtení a sestrojování statistických tabulek a diagramů.

Aritmetický průměr a jeho užití.

Jednoduché úrokování.

3. Oblast přírodovědní

Obory:

fyzika
chemie
biologie a geologie
geografie

Poskytuje žákům základy přírodovědního vzdělání potřebné k porozumění jevům a procesům vyskytujícím se v přírodě, denním životě a v technické praxi. Napomáhá rozumovému rozvoji žáků postupným přechodem od převážně názorného poznávání okolního světa k poznávání racionálnímu, abstraktnímu.

Přírodovědné obory umožňují vytváření komplexních dovedností a kompetencí žáků přímým i nepřímým studiem přírody výzkumnými metodami fyziky, biologie i chemie (pozorování, popis, porovnávání, analýza, systematizace, experimentování, měření ap.). Na základě praktických činností, zvláště experimentálních, mají žáci možnost hledat příčiny, souvislosti, vztahy v přírodovědních faktech a jevech a řešit poznávací a praktické problémy.

Prostřednictvím přírodovědních oborů získávají žáci smysl pro bohatost a mnohotvárnost skutečnosti, smysl pro péči o přírodní zdroje a uvědomují si hodnotu lidského poznání i potřebu jeho využívání ve prospěch ochrany životního prostředí.

Do přírodovědní oblasti je zařazeno i učivo geografie, které umožňuje žákům pochopit geografické a přírodní prostředí člověka, seznámit se postupně s přírodními, hospodářskými a sociálními podmínkami života lidí v blízkém prostředí, regionech, na území České republiky, v Evropě a dalších světadílech a uvědomit si spoluzodpovědnost za kvalitu života na Zemi.

Fyzika

Specifické cíle

Proces vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:

- pochopili a osvojili si - především na základě pozorování, měření a experimentování - nejdůležitější fyzikální pojmy, veličiny a zákonitosti potřebné k porozumění fyzikálním jevům a procesům vyskytujícím se v přírodě, v běžném životě i v technické či technologické praxi

- dovedli používat základní metody práce, kterých fyzika používá při poznávání fyzikálních objektů a procesů (pozorování, měření, vytváření experimentů, zpracování získaných údajů, jejich hodnocení, vyvozování závěrů z nich)
- získali dovednost využívat poznatky při řešení fyzikálních problémů a úloh, při objasňování fyzikálních jevů i při samostatném provádění jednoduchých pokusů
- uměli kriticky hodnotit získané či předložené informace, posuzovat je a ověřovat z různých hledisek (především z hlediska jejich správnosti, přesnosti a spolehlivosti)
- dovedli pracovat s jasně vymezenými pojmy

Okruhy kmenového učiva

Vlastnosti látek a těles

Látky pevné, kapalné a plynné, částicová stavba látek, neustálý neuspořádaný pohyb částic látek, částicové složení pevných krystalických látek, kapalin, plynů a jejich vlastnosti.

Délka, objem a hmotnost tělesa, hustota, změna objemu tělesa při jeho zahřívání či ochlazování, teplota tělesa.

Pohyby a vzájemné působení těles

Klid a pohyb tělesa, jejich relativnost, dráha, rychlost rovnoměrného a nerovnoměrného pohybu tělesa.

Vzájemné působení těles, síla a její znázornění.

Gravitační síla a její souvislost s hmotností, gravitační pole.

Tlaková síla, tlak.

Třecí síla a její souvislost s tlakovou silou, drsností styčných ploch a jejich plošným obsahem (kvalitativně).

Síla elektrická, magnetická, jaderná.

Skládání dvou sil působících na těleso, rovnováha sil, těžiště tělesa.

Pohybové zákony - první, druhý (kvalitativně), třetí.

Moment síly, páka, pevná kladka.

Mechanické vlastnosti kapalin a plynů

Pascalův zákon, hydrostatický tlak, atmosférický tlak, vztlaková síla v kapalinách a plynech. Archimedův zákon, podmínky plování, vznášení se a potápění těles, tlak plynu v uzavřené nádobě.

Energie, její přeměny a přenos

Práce, výkon, pohybová a polohová energie a jejich vzájemné přeměny a přenos; vnitřní energie a její změny prostřednictvím práce a tepelné výměny, teplo, teplo předané tělesu či odevzdané tělesem (beze změny skupenství).

Přeměny skupenství látek: tání a tuhnutí krystalické látky, teplota tání, skupenské teplo tání; vypařování, var, teplota varu, kapalnění.

Elektrická práce, elektrický výkon a energie, výroba a přenos elektrické energie.

Jaderná energie, štěpení jader uranu, řetězová reakce, jaderná elektrárna.

Zvukové jevy

Zdroje zvuku, šíření zvuku, rychlost zvuku.

Tón, výška tónu, hlasitost zvuku, hluk; odraz zvuku.

Elektromagnetické jevy

Elektrický náboj, elektrické pole, elektrické napětí.

Vodiče a izolanty, elektrický článek, elektrický obvod.

Elektrický proud - stejnosměrný, střídavý, tepelné účinky elektrického proudu.

Ohmův zákon pro kovy, odpor vodiče, jeho souvislost s délkou, průřezem, materiálem a teplotou vodiče (kvalitativně).

Spojování vodičů za sebou a vedle sebe, výsledný odpor vodičů spojených za sebou a vedle sebe.

Magnety - přírodní a umělé.

Magnetické pole magnetu a cívky s proudem, indukční čára.

Cívka s proudem v magnetickém poli, elektromotor.

Elektromagnetická indukce, transformátor.

Vedení elektrického proudu v kapalinách, plynech a polovodičích.

Světelné jevy

Zdroje světla, šíření světla, stín, zatmění Slunce a Měsíce, rychlost světla.

Odraz světla, zobrazení zrcadly (rovinným, kulovým).

Lom světla, čočky, lupa, optické vlastnosti oka.

Rozklad bílého světla, spektrum.

Vesmír

Sluneční soustava a pohyby jejích těles. Orientace na obloze.

Hvězdy a jejich podstata.

Měření fyzikálních veličin

Délka, objem, hmotnost, hustota, teplota, čas, rychlost, síla, moment síly, tlak, elektrické napětí a proud, elektrický odpor.

Chemie

Specifické cíle

Proces vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:

- získali základní poznatky z oblasti obecné, anorganické a organické chemie
- získali základní dovednosti spjaté s pozorováním vlastností chemických látek a produktů reakcí, s prováděním jednoduchých pokusů a demonstrací a aby se naučili zacházet s laboratorními pomůckami a jednoduchými přístroji

- pochopili podstatu chemického pokusu a jeho provedení, na základě toho dovedli najít vysvětlení chemických jevů a přeměn látek, zdůvodňovat vyvozené závěry a uvádět je do širších souvislostí, zvláště se zaměřením na praktické aplikace poznávali zásady bezpečné práce s chemikáliemi včetně běžně prodávaných hořavin, žiravin, škodlivých a jedovatých látek a naučili se poskytnout první pomoc při úrazu způsobeném těmito látkami
- získali představu o mnohostranném využití chemie a chemických technologií v nejrůznějších oblastech lidské praxe a o jejich důsledcích ve způsobu života člověka a společnosti (využití chemie v průmyslu, zemědělství, energetice, zdravotnictví, potravinářství a výživě člověka)
- pochopili perspektivy uplatnění chemie v budoucnosti a zároveň si uvědomili potřebu vyrovnávat se i s některými negativními důsledky chemické výroby na životní prostředí člověka a tím i na lidské zdraví

Okruhy kmenového učiva

Směsi

Různorodé a stejnorodé směsi. Roztoky a jejich složení. Oddělování složek směsí (usazování, filtrace, destilace, krystalizace).

Voda. Vzduch.

Složení látek

Částicové složky látek - molekuly, atomy, protony, neutrony, elektrony, ionty.

Prvky, periodická soustava chemických prvků.

Chemická vazba, chemické sloučeniny.

Chemické reakce

Výchozí látky, produkty, zákon zachování hmotnosti. Nejjednodušší chemické rovnice a výpočty.

Chemické prvky a anorganické sloučeniny

Prakticky významné kovy a nekovy - značky, vlastnosti, použití. Vybrané oxidy a halogeny - názvy a vzorce, vlastnosti, použití. Kyseliny - sírová, dusičná, chlorovodíková - vzorce, vlastnosti, použití.

Hydroxidy - sodný, draselný, vápenatý - vzorce, vlastnosti, použití.

Neutralizace, pH.

Prakticky významné jednoduché soli - některé vzorce, vlastnosti, použití.

Organické sloučeniny

Nejjednodušší uhlovodíky - vzorce, vlastnosti, použití.

Přírodní zdroje uhlovodíků - ropa, zemní plyn, uhlí - zpracování, použití jako surovin a paliv.

Deriváty uhlovodíků - methanol, ethanol, kyseliny - mravenčí, octová.

Přírodní látky - sacharidy, tuky, bílkoviny - výskyt, vlastnosti.

Plasty a syntetická vlákna - vlastnosti a použití.

Látky ovlivňující život člověka a životní prostředí (např. potraviny, léčiva, jedy, drogy, pesticidy, průmyslová hnojiva, čisticí a prací prostředky).

Biologie a geologie

Specifické cíle

Proces vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:

- získali přehled o vzniku a vývoji života a Země, o podmíněném přizpůsobování organismů vnějším podmínkám a jejich vzájemných vztazích
- získali základní poznatky o stavbě těl a biologii vybraných organismů včetně člověka, o nerostech, horninách, vesmíru a Zemi
- dovedli využívat poznatků a metod poznávání živé a neživé přírody v praktickém denním životě
- získali dovednost pracovat s lupou i mikroskopem, využívat dostupné literatury a ze získaných poznatků vyvozovat závěry
- získali pozitivní vztah k přírodě, ke svému zdraví, zdravému životnímu stylu a k ochraně životního prostředí jako celku
- dovedli hodnotit kriticky jednání své i druhých lidí ve vztahu k životnímu prostředí jako celku i k druhým lidem a naučili se odstraňovat co nejvíce negativní vlivy ohrožující zdravý tělesný i duševní vývoj lidí

Okruhy kmenového učiva

Základní struktura života

Buňka (rostlinná, živočišná), pletiva, tkáně, orgány, orgánové soustavy, organismus; organismy jednobuněčné a mnohobuněčné, význam a zásady třídění organismů.

Projevy života

Výživa, dýchání, růst, rozmnožování, vývin; reakce na vnější podněty (přizpůsobení, vývoj).

Vznik a vývoj života

Geologická období; vznik a složení půdy, její typy, vlastnosti a význam; názory na vznik a vývoj života a organismů (včetně člověka).

Dědičnost a proměnlivost organismů

Vliv prostředí na organismy, gen, dědičný znak, křížení; význam dědičnosti.

Základy ekologie

Podmínky života (Slunce, vzduch, voda, půda); populace, společenstvo, ekosystém, biosféra; vztahy mezi organismy; vliv člověka na životní prostředí, ochrana přírody a životního prostředí.

Baktérie, viry. Houby.

Stavba a funkce těla, výskyt a význam.

Rostliny

Stavba a význam jednotlivých částí těla, rozmnožování; znalost běžných druhů, jejich poznávání a určování; význam rostlin v přírodě a pro člověka, ochrana rostlin.

Živočichové

Stavba a funkce jednotlivých částí těla, rozmnožování; znalost zástupců jednotlivých skupin, jejich poznávání; význam živočichů v přírodě a pro člověka, chov a ochrana živočichů; projevy chování živočichů.

Člověk, zdraví člověka

Stavba a funkce jednotlivých částí lidského těla; rozmnožování člověka; vývin jedince; podmínky zdravého života (hygiena, škodlivé vlivy, příčiny nemocí a jejich prevence); zásady první pomoci při poranění a poškození těla (praktické znalosti a dovednosti).

Neživá příroda jako předpoklad života

Postavení Země ve vesmíru; sféry Země a jejich vztah k životu, stavba a vývoj Země (nerosty, horniny, jejich vznik, význam a základní třídění); vnější a vnitřní geologické síly, geologický oběh, oběh vody; podnebí a počasí ve vztahu k životu.

Zkoumání přírody

Postupné poznávání přírody a života člověkem; zkušenost, pokus, vliv technického rozvoje, význam poznání pro člověka; bezpečnost práce; rozmanitost naší přírody, regionální zvláštnosti, chráněná území a jejich význam.

Geografie

Specifické cíle

Proces vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:

- získali základní vědomosti o Zemi jako vesmírném tělese, o krajinné sféře a jejích hlavních složkách a aby si uvědomovali význam přírodních podmínek pro existenci lidské společnosti

- získali představu o jedinečnostech některých geografických objektů, jevů a procesů v krajině sféře i o jejich určitých pravidelnostech, zákonitostech a vzájemných podmíněnostech a souvislostech
- byli schopni orientovat se v zeměpise světadílů, ve zvláštnostech jejich obyvatelstva a aby získali informace o významných státech, jejich politickém zřízení, hospodářském a kulturním významu
- získali ucelený obraz přírodních, hospodářských a sociálních poměrů v naší vlasti a v jednotlivých jejích oblastech a v souvislosti s tím si uvědomovali postavení naší země v Evropě a ve světě
- dovedli samostatně pracovat s různými druhy map, s grafy, statistickými materiály, vysvětlovat údaje v nich obsažené, spojovat poznatky z výuky s dalšími informacemi získanými v tisku, rozhlasových a televizních relacích, v populárně naučných časopisech a zároveň i používat získané vědomosti v praktických situacích
- dovedli posuzovat a srovnávat sociální a hospodářské jevy ve vlastní zemi s obdobnými či odlišnými jevy v evropském a celosvětovém měřítku, chápat kulturní i mentální zvláštnosti různých lidských ras, národů a kultur, vážit si jejich přínosu pro všelidský myšlenkový, mravní i hospodářský rozvoj lidské společnosti
- získali smysl pro jedinečnost a krásu přírodních objektů a jevů i lidských výtvorů, trvalý zájem o poznávání různých zemí a regionů, života, tradic, zvyků jejich obyvatel

Okruhy kmenového učiva

Planeta Země

Glóbus a mapa; zeměpisné souřadnice, měřítko a obsah map.

Přírodní obraz Země

Krajinná sféra a její základní části, přírodní složky krajiny a jejich vzájemná souvislost.

Zeměpis světadílů a oceánů

Geografická poloha, rozloha, členitost, přírodní poměry a zvláštnosti, obyvatelstvo a osídlení, krajina a její hospodářské využívání, problematika ochrany přírody a životního prostředí, oblasti, významné státy a města, kultura.

Politické rozdělení světa

Státy na Zemi, rozdíly mezi státy, politická a hospodářská seskupení států světa, globální problémy lidstva, hlavní aktuální změny na mapě světa.

Země - planeta lidí

Obyvatelstvo a sídla, lidské rasy, národy, jazyky a náboženství, pěstování zemědělských plodin a chov hospodářského zvířectva, rybolov, lesní a vodní hospodářství, odvětvové členění a prostorové rozmístění významných průmyslových odvětví, doprava a spoje, služby obyvatelstvu, rekreace a cestovní ruch, světový trh a mezinárodní obchod.

Krajina a životní prostředí

Krajinná sféra, krajinotvorní činitelé a krajinotvorné procesy, typy krajiny, složky životního prostředí, společenskohospodářské vlivy na krajinu a životní prostředí, péče o životní prostředí.

Česká republika

Přírodní poměry České republiky, obyvatelstvo a sídla, hospodářství, významné oblasti, příroda, společnost a kultura místní krajiny.

Praktický zeměpis

Cvičení a pozorování v terénu, zeměpisné exkurze.

Orientace v krajině, základy praktické topografie, práce s mapami a atlasy, s jízdními řády.

4. Oblast společenskovední

Obory:

historie
člověk a společnost

Společenskovední vzdělávání zahrnuje rozsáhlou oblast minulého i současného života lidí ve společnostech lokálních, regionálních, národních, státních i v širších kulturně civilizačních celcích. Žáci získávají vhled do hospodářských, sociálních, politických i kulturních změn v národních i světových dějinách a do jejich důsledků pro současnost i budoucnost. Poznávají principy, na nichž spočívá demokratická společnost a základy jejích politických institucí.

Zásadní význam má vzdělávání v této oblasti pro utváření občanského a právního vědomí žáků opírajícího se o uvědomění si významu lidských a občanských práv a povinností a o jejich respektování. Formování občanského profilu žáků je trvale spjato i s ozřejmáváním významu mravních hodnot pro každého jedince i pro zdravý život společnosti, což je základním předpokladem vnitřního přijetí těchto hodnot a ztotožnění se s nimi.

Kromě společenskovedních oborů, zařazených na vyšším stupni základního vzdělávání, se žáci s touto tematikou setkávají již v komplexních předmětech na jeho nižším stupni, zvláště v prvouce a vlastivědě. Formování vztahu k domovu a vlasti, k právu a k zákonům i ke globálním úkolům současného lidstva je významným úkolem mezioborovým a týká se všech vzdělávacích činností.

Historie

Specifické cíle

Proces vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:

- získali základní poznatky o událostech, osobnostech, procesech a jevech národních dějin v kontextu s evropským a světovým vývojem
- poznali a pochopili hlavní etapy historického vývoje a vzájemné souvislosti a vztahy mezi regionálními, národními a světovými dějinami
- získali základní orientaci v kulturních dějinách (politická kultura, sociální život, vzdělanost a umění) a vytvořili si vztah k duchovním a materiálním hodnotám vytvořeným v dějinném vývoji národa a lidstva, ke specifice národů a kultur a k jejich civilizačnímu přínosu

- pochopili pluralitu kultur jako jeden z podstatných znaků historie s důrazem na národní dějiny jako součásti širšího evropského kulturního okruhu
- získali schopnost hodnotit historické události a společenské procesy a zaujímat k nim vlastní zdůvodněná stanoviska
- měli vytvořenu představu historického času
- získali potřebné dovednosti pro práci s učebnicí, s přístupnějšími historickými dokumenty a literaturou

Okruhy kmenového učiva

Poznávání minulosti - hmotné i písemné prameny.

Způsob života pravěkých lidí v době kamenné, bronzové a železné. Pravěké osídlení Evropy a našich zemí.

Báje a pověsti starověkých národů. Způsob života ve staroorientálních státech a jejich civilizační přínos - písmo, základy věd, technické vynálezy, umění.

Řecké báje a pověsti. Život ve starém Řecku, Atény, Sparta. Kulturní odkaz Řecka. Říše Alexandra Makedonského.

Vznik Říma. Vývoj státu a způsob života v období republiky a císařství. Římská kultura. Zrod a šíření křesťanství. Římská říše a její pád.

Stěhování národů. Významné státy v Evropě (francká říše, byzantská říše, arabská říše, islámský svět).

Slovanské osídlení, české báje a pověsti. První státní útvary na našem území - Sámova říše, Velkomoravská říše. Christianizace Velké Moravy, Cyril a Metoděj.

Vznik českého státu a jeho vztah k sousedním zemím. Rozvoj středověké společnosti - rozvoj zemědělství, řemesla a obchodu. Sídliště a způsob života. Společnost a kultura, náboženství.

Význam křesťanství pro středověkou společnost. Svatá říše římská.

Období vlády posledních Přemyslovců a Lucemburků. Doba Karla IV.- rozvoj vzdělanosti, založení univerzity. Kultura středověké společnosti. Románská a gotická kultura.

Opravná hnutí v církvi, Jan Hus, husitství.

Vláda Jiřího z Poděbrad a Jagellonců.

Důsledky objevných cest pro Evropu a naše země - vznik nových hospodářských center (Anglie, Nizozemí). Humanismus, renesance, reformace.

Nástup Habsburků. Jednota bratrská. Doba rudolfinská. Protireformace. České stavovské povstání. Třicetiletá válka a české země. J. A. Komenský. Barokní kultura. Osvícenství. Reformy Marie Terezie a Josefa II.

Vznik USA. Francouzská revoluce, napoleonské války, Metternich a jeho politický systém.

Průmyslová revoluce. Formování občanské společnosti.

Revoluce v roce 1848 v Evropě a v našich zemích. Vznik národních států - Německo, Itálie, balkánské státy, dualismus v Rakousku. Vytváření novodobého českého národa - česká politika - řešení sociálních, národnostních a kulturních otázek.

Technická revoluce - změny ve společnosti (industrializace, společenské důsledky).

Kultura 19. století. Rozvoj české vědy a kultury.

Ohniska napětí v Evropě, koloniální a závislé země, mocenské bloky. První světová válka - průběh, výsledky. Poválečné uspořádání světa. Vznik samostatné ČSR. T. G. Masaryk.

Vývoj v Evropě a v Československu po 1. světové válce. Nástup fašismu. Mnichov a 2. světová válka. Okupace, domácí a zahraniční odboj. Průběh a výsledky 2. světové války.

Československo a svět v letech 1945 - 1948. Vývoj ve světě, v Evropě a v Československu v období studené války, uvolnění mezinárodního napětí po rozpadu SSSR a pádu komunistických režimů. Vznik České republiky. Současné postavení České republiky v Evropě a ve světě a její úsilí o začlenění do evropských a euroatlantických bezpečnostních, hospodářských a politických struktur (NATO, Evropská unie, Rada Evropy a další).

Globální problémy současného lidstva (lidská práva, světový mír, soužití národů a kultur, rasismus, xenofobie, ekologické problémy, výživa lidstva, civilizační choroby a zdraví).

Člověk a společnost

Specifické cíle

Proces vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:

- získali poznatky z oblasti vlastivědné, státoprávní, sociopolitologické, ekonomické, ekologické a antropologické, které jsou významné pro občanský život a pro formování mravně odpovědného jednání
- pochopili podstatu demokratické státnosti a hospodářského života společnosti
- vytvořili si představu o významu lidských práv i občanských práv a povinností a na základě toho pochopili význam dodržování principů demokracie
- získali použitelné poznatky z oblasti práva, naučili se orientovat v důležitých právních otázkách a prakticky aplikovat zásady odpovědného rozhodování
- získali základní představu o tvorbě hodnot, spotřebě, trhu a principech mikro- a makroekonomie
- poznali cesty, jak se projevovat jako odpovědný a aktivní občan demokratické společnosti a jak utvářet vlastní mravní profil v souladu s obecně uznávanými mravními hodnotami
- dovedli posuzovat a srovnávat společenské jevy ve vlastní zemi s obdobnými či odlišnými jevy v evropském a celosvětovém měřítku a vytvořili si představu o lokálních i globálních problémech současné společnosti a o způsobech jejich řešení na lokální, národní i mezinárodní úrovni
- získali orientaci pro volbu povolání
- získali orientaci v rozmanitých situacích osobního, citového, rodinného, pracovního a občanského života a v základních životních hodnotách, které jim budou oporou při řešení životních situací a při utváření vztahů k druhým lidem a ke společenstvím, v nichž budou prožívat dospělost
- aby získali dovednost přiměřené mezilidské komunikace a společenského styku, schopnost vyjadřovat a zdůvodňovat vlastní názory, respektovat práva a názory druhých, být k nim tolerantní, kriticky vnímat a hodnotit veřejné záležitosti, jednání druhých lidí i své vlastní projevy, řešit rozmanité životní situace v souladu s vlastním svědomím

Okruhy kmenového učiva

Domov - nejbližší horizont života. Naše obec, město. Naše země, vlast. Státní a národní symboly. Dějinná paměť národa - významné události a místa, velké postavy. Projevy národního života, řeč, zvyky, kultura umělecká i technická.

Kulturní dědictví. Evropská duchovní tradice.

Stát, ústava, státní zřízení. Základní principy státní moci v demokratické společnosti; moc zákonodárná, výkonná a soudní. Volby, zastupitelské orgány, prezident, vláda, soudy, prokuratura, advokacie, notářství. Práva a povinnosti občanů. Právní odvětví, právní odpovědnost. Spravedlnost, svoboda, autorita. Protiprávní jednání, kriminalita.

Principy tržního hospodářství. Vlastnictví, zacházení s majetkem a způsoby jeho užívání. Volba povolání - osobní schopnosti, vlohy, zájmy. Možnosti a cesty výběru zaměstnání. Zodpovědnost za vykonávanou práci. Sociální zabezpečení. Práce a volný čas.

Člověk jako individuum; tělesný a duchovní život. Člověk v mezilidských vztazích, dialog, komunikace. Národnostní a rasové problémy, schopnost soužití. Muž a žena - láska, manželství, rodina, sexualita. Nadosobní hodnoty, mravní rozhodování, svědomí. Smysl lidského života, dobro, zlo, pravda, tolerance.

Člověk a příroda, devastace - ochrana přírody. Dějinná odpovědnost za osud Země, lidstva.

Současné pojetí demokracie - důstojnost lidské osoby, rovnost před zákonem, svoboda svědomí. Lidská práva; Všeobecná deklarace lidských práv, Ústavní listina práv a svobod. Současné problémy v oblasti lidských práv a svobod. Mezinárodní společenství, jeho orgány. Mezinárodní spolupráce; interkulturní vztahy. Evropské procesy. Bezpečnostní, politické a hospodářské zájmy České republiky. Vstup České republiky do NATO a Evropské unie, jeho význam, předpoklady a souvislosti.

5. Oblast estetickovýchovná

Obory:

hudba

(hudební aktivity)

výtvarné umění

(výtvarné aktivity)

Estetickovýchovné činnosti uspokojují přirozenou potřebu hudebního a výtvarného projevu žáků, významným způsobem působí na prožitkovou stránku jejich osobnosti, uvádějí je do sféry umění jako specifického projevu lidské tvořivosti, kontaktu se skutečností a s lidmi navzájem. V estetickovýchovných činnostech se probouzí a rozvíjí estetické citění žáků, jejich představivost i fantazie, jejich schopnost vnímat estetické hodnoty v přírodě, v lidských výtvorech, v každodenním životě.

Pedagogické působení směřuje k soustavné kultivaci hudebního a výtvarného projevu žáků, k poznání a osvojení forem a technik hudebního a výtvarného vyjadřování, k probouzení zájmu o individuální hudební a výtvarné aktivity (reprodukční i kreativní).

V průběhu vzdělávání žáci poznávají významná díla z dějin hudebního a výtvarného umění, učí se vnímat a prožívat jejich krásu, chápat jejich místo ve vývoji světové i národní kultury. Průběžně se rozvíjejí i jejich schopnosti a předpoklady pro rozlišování hudební a výtvarné produkce co do její hodnoty a funkce a učí se chápat význam užitého umění pro kultivaci životního prostředí člověka.

Hudba

(hudební aktivity)

Specifické cíle

Proces vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:

- kultivovali svou hudebnost v oblasti hudebního sluchu, zpěvního hlasu, smyslu pro rytmus, melodického a harmonického citění, hudební paměti, představivosti a fantazie
- rozvíjeli své receptivní, reprodukční a částečně i produkční schopnosti a dovednosti aktivitami vokálními, instrumentálními, poslechovými a hudebně pohybovými
- porozuměli hudebně vyjadřovacím prostředkům a společenským funkcím hudby jednotlivých uměleckých epoch v jejich základním slohovém a stylovém rozvrstvení
- získali vhled do hudební kultury české i jiných národů, seznámili se se schopností umění minulosti i dneška emocionálně působit a vytvářet mosty mezi lidmi

Okruhy kmenového učiva

Vokální složka

Elementární dovednosti nutné k technicky správnému zpěvu (pěvecké dýchání, nasazení tónu, tvoření hlavového tónu, vyrovnávání vokálů, výslovnost, pěvecké dělení slov, frázování, hlasová hygiena).

Rozšiřování hlasového rozsahu - v propojení s intonačním a rytmickým výcvikem.

Jednohlas, dvojhlas a částečně i trojhlas v durovém a mollovém tónorodu.

Melodizace textů; prvky vokální improvizace.

Instrumentální složka

Základy hry na snadno ovladatelné hudební nástroje bicí i melodické - v propojení s rytmickým výcvikem.

Hra jednoduchých doprovodů.

Poslechová složka

Zvuk, tón, vlastnosti tónu, nejjednodušší vztahy mezi dvěma a třemi tóny - v propojení s vokální, instrumentální, poslechovou a hudebně pohybovou složkou.

Hudba vokální a instrumentální; hudba polyfonní a homofonní.

Hudební nástroje a lidské hlasy v základních typech hudebních sdružení při interpretaci hudby lidové, tzv. vážné a populární.

Zvukové proměny hudby (hudba jednotlivých uměleckých epoch, epizody ze života skladatelů).

Společenské funkce hudby.

Hudebně pohybová složka

Vyjádření metroritmického členění hudby "hrou na tělo" a taktováním.

Pohybové vyjádření metra, rytmu, charakteru melodie, hudební nálady a hudební formy v komponovaném pohybovém projevu i improvizovaně.

Základní poznatky o tempu, dynamice, agogice, taktu, notopisu a hudební formě.

Výtvarné umění *(výtvarné aktivity)*

Specifické cíle

Proces vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:

- poznávali okolní svět i svůj vnitřní život prostřednictvím výtvarných činností a kultivovali své schopnosti tento svět citlivě vnímat, prožívat, objevovat a chránit

- získali poznatky o malbě, kresbě, grafice, užitém umění, o práci s různými materiály, o modelování a prostorovém vytváření a seznámili se s různými výtvarnými technikami a prostředky
- získali potřebné výtvarné dovednosti a techniky pro rozvíjení přirozené potřeby vlastního výtvarného vyjádření, fantazie, představivosti, smyslu pro originalitu a vlastního výrazu a pro utváření kreativní stránky své osobnosti
- chápali výtvarnou kulturu a výtvarné umění jako nedílnou součást svého života
- získali představu o historickém vývoji výtvarného umění, včetně umění užitého, lidového a architektury
- byli schopni nalézat a vnímat krásu a estetické hodnoty v přírodě a ve světě vytvořeném lidmi a uvědomovali si jejich význam pro plnohodnotný život člověka

Okruhy kmenového učiva

Výtvarné vyjadřovací prostředky

Výtvarné disciplíny:

kresba, malba, grafika, modelování, nové vyjadřovací prostředky

Prvky výtvarného vyjadřování:

linie, barva a tvar v ploše a prostoru

Výtvarné materiály a techniky:

kresba - tužka, dřívko, uhel, rudka

malba - temperové barvy, vodové barvy, voskové pastely

modelování - sochařská nebo hrnčířská hlína, modurit, vosk, těsto

prostorové vytváření - dřevo, papír, dráty

grafické techniky - linoryt, tisk a koláže, monotyp

textilní techniky - batika, koláže, tkání, drhání

netradiční moderní techniky - výtvarné práce na počítači ap.

Výtvarné vyjadřování vztahů ve světě člověka, smyslového vnímání, pocitů a představ

Mezilidské vztahy.

Výtvarné formy přírody.

Krásu v lidském životě, v přírodě i v prostředí vytvořeném člověkem.

Výtvarné kvality světa techniky.

Člověk a informace - písmo, média, reklama.

Volné a užité výtvarné umění

Souvislost mezi obsahem, formou a funkcí, materiálem, technikou a estetickou hodnotou objektů.

Umění jako součást života.

Aktivní práce s uměleckým dílem. Vnímání a porozumění výtvarnému umění.

Historický vývoj výtvarného umění a architektury u nás a ve světě.

Současné výtvarné umění

Význam ilustrace a její vztah k literárnímu textu.

Užité výtvarné umění - estetika bydlení, design, vizuální komunikace.
Estetické hodnoty životního prostředí, jeho dotváření.
Architektura.
Znaky pokleslé tvorby, kýč a podbíživost.

6. Oblast zdravého životního stylu

Obory:

tělesná výchova a sport (*pohybové a sportovní aktivity*) výchova ke zdraví

Zdravý životní styl představuje v základním vzdělávání cestu k formování jedné z nejdůležitějších lidských hodnot - úctě k životu a zdraví každého jedince. Jde o poznání nejdůležitějších příznivých a nepříznivých vlivů, které mohou působit na vývoj člověka v průběhu jeho života i na jeho aktuální tělesný a duševní stav.

Podstatou vzdělávání v této oblasti jsou poznatky vedoucí k orientaci v otázkách zdraví, k pozitivnímu způsobu myšlení i k volbě správných rozhodnutí ve prospěch zdraví, dále dovednosti umožňující aktivní ovlivňování tělesného i psychického stavu žáka, stejně jako zkušenosti a návyky získávané a ověřované v praktických situacích jejich každodenního režimu.

V zásadě jde o poznávání preventivních potřeb lidského organismu a jeho možností zachovávat si co nejdéle stav aktivního zdraví. Ten je dán především správnými režimovými a hygienickými návyky, vztahem ke způsobu stravování a využívání aktivního pohybu, postojem ke škodlivinám, zdravému pohlavnímu životu a k předcházení úrazům, poškozením a nemocem.

Vzdělávání v dané oblasti na základní škole vytváří nezbytný základ, který by měl být rozvíjen a udržován v dalších etapách vzdělávání a života každého žáka.

Tělesná výchova a sport (*pohybové a sportovní aktivity*)

Specifické cíle

Proces vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:

- osvojili si nové pohybové dovednosti, kultivovali svůj pohybový projev i správné držení těla a usilovali o optimální rozvoj zdravotně orientované zdatnosti
- získali orientaci v základních otázkách vlivu pohybové činnosti na zdraví a aktivitu člověka, v problematice zjišťování potřebných ukazatelů zdatnosti a pohyblivosti a uměli své poznatky využít při začleňování pohybu do denního režimu
- zvládali základní organizační, hygienické a bezpečnostní zásady pro provádění zdravotně vhodné a bezpečné sportovní a jiné pohybové činnosti ve známém i méně známém prostředí

- kladně prožívali pohybové aktivity jako předpoklad pro vytváření trvalého vztahu ke sportu a jako prostředek překonávání aktuálních negativních tělesných a duševních stavů
- plně pochopili význam sociálních vztahů a rolí ve sportu a jiných pohybových aktivitách a uměli je využít pro hodnotné pohybové vyžití i přátelské mezosobní vztahy

Okruhy kmenového učiva

Poznatky, specifické návyky a dovednosti

Sportovní terminologie, povely, signály, smluvená pravidla chování v různých podmínkách tělesné výchovy a sportu.

Poznatky o pohybových činnostech a jejich využití, o rozvoji kondičních a koordinačních složek pohybu a celkové tělesné zdatnosti, o vyrovnávání jednostranné zátěže a korekci svalové nerovnováhy.

Měření základních tělesných a fyziologických parametrů, měření a zápis výkonů, jejich využití pro další zaměření rozvoje pohybových činností.

Zásady hygieny a bezpečnosti při různých pohybových činnostech a v různém prostředí, záchrana a dopomoc, první pomoc.

Pravidla pohybových her a sportů, organizace pohybových činností a soutěží, rozhodování, příprava a úklid náradí, náčiní a sportovišť, základní péče o výstroj a výzbroj, jednání v duchu fair play.

(Vše ve spojení s konkrétními osvojovanými pohybovými činnostmi.)

Pohybové činnosti zdravotně kondičního zaměření

Cvičení zaměřená na kompenzaci jednostranného zatížení organismu. Cvičení pro přípravu organismu k různé pohybové činnosti a k navození vhodného stavu po ukončení pohybové činnosti.

Cvičení pro rozvoj zdravotně orientované zdatnosti.

Cvičení pro zpevňování a uvolňování těla a jeho částí, pro správné držení těla a pro odstranění svalových oslabení. Konkrétní účelově zaměřené sestavy cvičení využitelné v průběhu denního režimu.

Základní testy tělesné zdatnosti, pohyblivosti a svalové nerovnováhy, jejich využití v běžném životě.

(Ve spojení s konkrétním pohybovým režimem ve škole i mimo školu.)

Pohybové činnosti všestranně rozvíjejícího zaměření

Gymnastika

Kultivace pohybového projevu v gymnastických cvičeních.

Základní pohybové činnosti z akrobacie, přeskoků, cvičení na hrazdě po čelo a na kladině.

Rytmické a kondiční gymnastické činnosti s hudbou, tanec

Základy estetického pohybu s rytmičným nebo hudebním doprovodem, tvořivé vyjádření rytmu a hudby pohybem.

Cvičení se dvěma druhy gymnastického náčiní s rytmičným nebo hudebním doprovodem.

Alespoň jeden tanec v každém ročníku z některé skupiny tanců (lidové, společenské, country, disko).

Úpoly

Základní postoje, úchopy, držení v postoji, pády.

Základy sebeobrany (proti úchopům zápěstí, objetí, škrcení).

Atletika

Sprint, vytrvalostní běh, překážkový běh, skok do dálky, hod míčkem (skok do výšky, vrh koulí - při vhodných podmínkách).

Pohybové hry

Pohybové hry pro osvojení pohybových dovedností a ovládnutí sportovního náčiní.

Pohybové hry pro rozvoj kondičních a koordinačních složek pohybu.

Pohybové hry napodobivé, pro rozvoj tvořivosti, pohybové představivosti a pro soulad pohybu s rytmickým a hudebním doprovodem.

Sportovní hry

Manipulace s míčem, průpravné hry, miniformy sportovních her.

Dvě sportovní hry v každém ročníku z házené, košíkové, kopané, odbíjené, softbalu.

Utkání, základní herní kombinace, herní činnosti jednotlivce a participace na herním výkonu družstva.

Kmenové učivo následujících sezónních sportů se stává aktuální při vhodných podmínkách a při jejich zařazení do vzdělávacího programu školy.

Turistika a pobyt v přírodě

Pohyb v přírodním prostředí, aplikace základních pohybových činností v přírodním prostředí, ochrana přírody při sportu.

Příprava turistické akce (ve spojení s konkrétní akcí). Základní dovednosti spojené s přesunem po trase, s tábořením a pobytem v přírodě. Aplikace poznatků a dovedností z jiných předmětů v přírodním prostředí, využití návyků dopravního chování při přesunech po komunikacích a v dopravních prostředcích.

Plavání

Orientace ve vodě, splývání, dýchání do vody, 1-2 plavecké způsoby (výběr - prsa, kraul, znak), startovní skok, obrátka.

Specifické dovednosti užitého plavání a jejich aplikace při záchraně tonoucího.

Lyžování

Základní lokomoce (na běžeckých lyžích), výstupy, brzdění, zastavení, změny směru jízdy, základní oblouk.

Jízda v terénu na běžeckých nebo sjezdových lyžích s regulací rychlosti, směru a rytmu jízdy (v podmínkách odpovídajících konkrétní úrovni žáků).

Bruslení

Základní lokomoce na bruslích, zatáčení, brzdění, zastavení.

Jízda vpřed (vzad) s regulací rychlosti, směru a rytmu jízdy.

Výchova ke zdraví

Specifické cíle

Proces vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:

- získali všestrannou orientaci v problematice aktivního zdraví a osvojili si základní praktické dovednosti a nejdůležitější způsoby chování související s péčí o zdraví, uměli poskytnout první pomoc při ohrožení zdraví a života
- pochopili význam zásad tělesné a duševní hygieny pro zdraví a získali dovednosti potřebné pro jejich naplňování
- pochopili význam zdravé výživy a znali způsoby, jak pozitivně měnit stravovací zvyklosti
- věděli, jak odolávat různým tlakům vedoucím k protispolečenskému jednání a poškozování sebe sama (kriminalita, drogy ap.)
- pochopili význam domova, rodiny a svou měnící se roli v rodině v souladu s vlastním dospíváním
- získali dovednosti verbální a neverbální komunikace, sebeuvědomování a sebepoznávání, které budou přispívat k jejich dalšímu osobnímu rozvoji
- poznali způsoby, jak pochopit a zvládat období svého dospívání
- pochopili význam odpovědného přístupu k navazování partnerských vztahů a k převzetí rodičovské role
- získali základní poznatky v oblasti lidské sexuality, dokázali se vyvarovat rizikovým formám sexuálního chování a odpovědně se rozhodovat v oblasti sexuálního zdraví (pochopit důvody pro odklad startu do pohlavního života)
- získali schopnost orientace v informacích vztahujících se k problematice zdravého způsobu života
- pochopili, že zdravý životní styl je důležitou součástí systému vlastních životních hodnot a upřednostňovali aktivní a zdraví prospěšné formy využívání volného času

Okruhy kmenového učiva

Rodina, domov a rozvoj osobnosti

Význam a funkce rodiny, typy rodin, postavení jedince v rodině, rodinné a partnerské vztahy, volba partnera, partnerské soužití, manželství, rodičovství, stabilita rodiny, vliv rodinného prostředí na rozvoj osobnosti, péče o dítě v jednotlivých obdobích jeho života, vývojové a generační problémy dospívajícího v rodině, ekonomické a právní otázky rodinného života, náhradní rodinná péče, staří a handicapovaní členové rodiny, domov a bydlení, provoz domácnosti, péče o prostředí domova.

Rozvoj osobnosti, sebepoznávání, sebereflexe, zdravé projevy sebevědomí, sebeúcta, verbální a neverbální komunikace, empatie, estetické citění, společenské chování.

Základy duševní a tělesné hygieny, režim dne

Zdraví a nemoc, aktivní zdraví, odpovědnost za zdraví své i ostatních, ochrana před nemocemi, lékařská péče léčebná a preventivní, ošetřování nemocného, užívání léků, léky a jejich zneužití, smyslová a tělesná postižení.

Vliv životních podmínek a životního stylu na zdraví, denní režim, biorytmy, aktivní pohyb, relaxace, otužování, pozitivní myšlení, odolávání stresům, asertivní chování.

Osobní a intimní hygiena, duševní hygiena, hygiena odívání, hygiena při ostatních činnostech.

Zdravá výživa

Vliv stravování na zdraví, výživová hodnota potravy, denní stravovací a pitný režim, hygiena výživy, druhy potravin a způsoby jejich uchování, příprava stravy v domácnosti, stolování.

Prevence zneužívání návykových látek

Přírodní a chemické látky, léčivé a jedovaté rostliny, jejich zneužití, vliv tabáku, alkoholu a drog na zdraví, závislost na návykových látkách, zdravotní a sociální rizika zneužívání drog, způsoby odmítání návykových látek, centra pomoci - linky důvěry.

Základy sexuální výchovy

Biologické, psychologické, sociální, filozofické, kulturní a právní aspekty lidské sexuality.

Lidské tělo, dospívání, pohlavní rozdíly mezi ženami a muži, přátelství, výběr partnera, láska, lidská reprodukce, sexuální chování, nemoci přenosné pohlavním stykem, plánované a neplánované rodičovství, antikoncepce, početí, těhotenství, formování rodičovských rolí, porod, potřeby dítěte a péče o ně. Sexuologická rizika pro zdraví jednotlivce, rodiny, společnosti, rizikové sexuální chování, ochrana před virem HIV/AIDS, sexuální zneužívání.

Etická stránka sexuality, vliv postojů, víry, morálky, sociálních hledisek na sexualitu, odpovědné rodičovství.

Osobní bezpečí

Úrazy a jejich příčiny, první pomoc při drobných a závažných úrazech, přivolání pomoci (zajištění lékařského ošetření), obvazová technika.

Bezpečné chování při různých činnostech a v různých prostředích, předcházení úrazům a konfliktům, chování v krizových situacích, týrání a zneužívání dětí, pomoc ohroženým, asociální chování a obrana proti němu, legislativa vztahující se k ochraně osobního bezpečí.

Pohybová aktivita a zdraví

Zdravotně orientovaná zdatnost, rozvoj zdatnosti, zdravotní funkce aktivního pohybu.

7. Oblast pracovních činností a technologií

Oblast postihuje široké spektrum pracovních činností a technologií, vede žáky k získání základních uživatelských dovedností v různých oborech lidské činnosti a přispívá k vytváření životní a profesní orientaci žáků.

Specifické cíle

Proces vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:

- získali základní pracovní dovednosti a návyky z různých pracovních oblastí, zejména při ručním opracování materiálů, elektrotechnických pracích, pěstitelských činnostech, vedení domácnosti a činnostech v domácnosti ap.
- poznali vybrané technologické výrobní postupy, materiály a jejich užité vlastnosti, suroviny, plodiny a osvojili si jednoduché pracovní postupy běžného života
- naučili se volit a používat při práci vhodné nástroje, nářadí a pomůcky, pracovat s dostupnou mechanizací a technikou, včetně techniky výpočetní, a to na základní uživatelské úrovni
- osvojili si zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, hygieny práce, základy organizace a plánování práce a technologické kázně
- získali aktivní vztah k ochraně a tvorbě životního prostředí a pozitivní postoj k řešení ekologických problémů
- získali orientaci v různých oborech lidské činnosti, formách fyzické a duševní práce, seznámili se s novými obory, technologiemi a systémy a způsoby aplikací odborných poznatků do praxe
- získali pozitivní vztah k práci a odpovědný a tvořivý postoj k vlastní činnosti a její kvalitě
- získali poznatky a dovednosti významné pro jejich další životní a profesní orientaci

Okruhy kmenového učiva

Práce s materiály

Práce se dřevem, plasty a kovy - vlastnosti materiálů, užití v praxi, funkce a užití základních nástrojů, nářadí a pomůcek při ručním opracování materiálu.

Elektrotechnické práce - výroba, rozvod a užití elektrické energie ve výrobě a domácnosti, jednoduché elektrické obvody, elektrické stroje a přístroje.

Výroba, výrobní systémy, plánování a řízení výroby (management), marketing, výroba a počítače, změny ve výrobních technologiích, design.

Technika

Technika a lidské poznání, historický vývoj vybraných nástrojů, materiálů, procesů, techniky.

Počítač jako technický prostředek, základní uživatelské dovednosti, práce s hotovými programy.

Grafická komunikace - technické náčrty a technické výkresy, zobrazení jednoduchého technického výrobku, základní způsoby grafické technické informace.

Stavebnice, stroje a přístroje. Technické principy a základní konstrukční prvky jednoduchých strojů.
Komunikační technika a systémy - telekomunikace, využití a základní uživatelské dovednosti.
Dopravní systémy. Typy a způsoby dopravy. Dopravní technika, technologie.
Stavební systémy. Projektování a provádění staveb. Bytová architektura.
Údržba a technika oprav jednoduchých prostředků a zařízení v domácnosti a v oblasti volného času.
Technická povolání a základní předpoklady pro jejich výkon.

Pěstitelství a chovatelství

Základní podmínky pro pěstování rostlin.

Půda: prostředí pro pěstování rostlin, vlastnosti půdy, zpracování půdy a ošetřování rostlin.

Výživa rostlin: pěstování rostlin v živných roztocích, hnojení, agroekologické požadavky na pěstování rostlin.

Poznávání vybraných druhů kulturních rostlin a způsobů jejich pěstování a rozmnožování: zelenina, léčivé rostliny, polní plodiny, ovocné rostliny, okrasné rostliny.

Ochrana rostlin a půdy: příklady chorob, škůdců a plevelů a ochrany proti nim.

Péče o životní prostředí, ekologie.

Akvaristika a teraristika, základy chovatelství.

Domov

Kultura odívání: funkce a význam oděvu, volba oděvu, vkus, textilní materiály, jejich vlastnosti a použití. Základní uživatelské dovednosti v oblasti šití a dalších textilních technik.

Kultura bydlení: byt a bydlení, funkčnost a estetika interieru.

Provoz domácnosti: domácí práce, údržba a opravy, obsluha základních technických prostředků v domácnosti; ekonomika rodinného života, rodinný rozpočet.

Výživa: zásady zdravé výživy, příprava pokrmů, kultura stolování.

III. Kmenové učivo základního vzdělávání na 1. stupni základní školy

Obecná charakteristika

První stupeň základní školy je relativně samostatnou a ucelenou částí základního vzdělávání. Klade základ veškerého dalšího školního i mimoškolního vzdělávání. Vytváří předpoklady pro další rozvoj racionální a komunikativní (vztahový), naukový i etický. Svou uceleností upevňuje žákovu lidskou integritu a kulturní začleněnost a tím přispívá k jeho přirozenému osobnostnímu růstu.

Úroveň rozvoje žákovy osobnosti je po ukončení 5. ročníku ZŠ charakterizována dosažením čtyř cílů:

- A. Žák je uveden do základních principů soužití (komunikace, spolupráce, sebekázeň, zodpovědnost aj.), je obeznámen s podstatnými rysy pozitivních mezilidských vztahů (přátelství, autorita, partnerství aj.) a je dováděn k primární úctě k výsledkům lidské práce i přirozeným hodnotám.
- B. Žák je obeznámen se základními způsoby přirozeného pozorování a nabývá schopnosti větší vnímavosti provázené schopností přesnějšího a citlivějšího verbálního i neverbálního vyjadřování.
- C. Žák je obeznámen se základními myšlenkovými postupy a vybaven dovednostmi, které umožňují jeho další vzdělávání na druhém stupni základní školy, kde je nutná samostatná práce s knihou a větším množstvím informací.
- D. Žák je obeznámen se základními prvky světa, v kterém žije. Tyto prvky a vztahy mezi nimi tvoří takový přirozeně názorný, jednoduchý a při tom ucelený obraz světa a společnosti, který umožňuje,
  - a) aby jej žák mohl dále rozvíjet, aniž by byla ztracena potřebná vyváženost vzdělání,
  - b) aby ho žák mohl interpretovat ve smyslu vědeckých poznatků, s nimiž se do různé hloubky seznámí během dalšího vzdělávání (a případně reinterpretovat podle vývoje vědeckého poznání),
  - c) aby žák měl na celý život v podstatě vybudovaný ustálený kulturní a morální rámec pro své jednání.

Obecná charakteristika cílů vzdělávání v 1. - 5. ročníku ZŠ se týká vzdělávání jako celku, který se z praktických důvodů člení na jednotlivé oblasti vzdělávání. Současně je třeba mít na zřeteli, že existují důležitá témata (např. právní a mravní výchova, různé aspekty výchovy ke zdravému životnímu stylu, apod.), která nejsou samostatně vyčleněnými oblastmi nebo obory, protože jdou napříč obsahem všech oblastí vzdělávání.

Vzdělávací oblasti a obory základního vzdělávání na 1. stupni základní školy:

1. Oblast jazyková

český jazyk a literatura

cizí jazyk

2. Oblast matematiky

matematika

3. Oblast společenskovední a přírodovědní^{*)}

4. Oblast estetickovýchovná

hudba (hudební aktivity)

výtvarné umění (výtvarné aktivity)

5. Oblast zdravého životního stylu

tělesná výchova a sport (pohybové a sportovní aktivity)

výchova ke zdraví

6. Oblast pracovních činností a technologií

---

^{*)} V kmenovém učivu základního vzdělávání na 1. stupni základní školy je z důvodu potřeby vytváření uceleného obrazu světa a společnosti oblast společenskovední a přírodovědní integrována.

1. Oblast jazyková

Český jazyk a literatura

Specifické cíle

Prostřednictvím jazykové, komunikační a literární výchovy výrazně přispívat k socializaci žáků a k všestrannému rozvoji jejich osobnosti.

Vytvářet pozitivní postoje žáků k národnímu jazyku, zvláště k jazyku spisovnému, a tím spolupůsobit při budování vědomí jejich příslušnosti k občanskému a národnímu společenství.

Proces vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:

a) v technice počátečního čtení a psaní:

- osvojili si správné, plynulé a uvědomělé hlasité čtení přiměřeně náročných textů
- zvládli tiché čtení
- osvojili si přiměřenou úroveň kultury mluvené řeči, a to jak při projevech spontánních, tak při přednesu poezie a dramatického textu
- zvládli čitelnost, plynulost, estetickou a na přiměřené úrovni i pravopisnou stránku grafického projevu

b) v komunikační výchově:

- získali schopnosti, dovednosti a návyky vyjadřovat v mluvené podobě dialogické a monologické myšlenkové obsahy, emoce, volní oblast, hodnocení apod. z okruhu každodenní osobní zkušenosti, četby apod., a to s ohledem na výběr přiměřených jazykových prostředků a na jejich kultivovanost
- byli schopni počáteční písemné komunikace spjaté zejména s přirozenými situacemi jejich osobního a společenského života

c) v jazykové výchově:

- získali povědomí o přiměřenosti jazykových prostředků vzhledem k situaci projevu a povědomí noremnosti v oblasti tvarosloví, výslovnosti, grafické stránky jazyka a elementární syntaxe
- získali základní poznatky o jazykovém systému, zvláště jako předpokladu pro výuku cizích jazyků

d) v literární výchově:

- chápali literární text jako specifický druh umění
- byli schopni rozlišovat morální hodnoty na základě uměleckého obrazu světa

- prostřednictvím kreativních aktivit (recitace, dramatizace) si uvědomovali roli slovesného a dramatického umění v životě člověka

Okruhy kmenového učiva

Technika počátečního čtení a psaní

Počáteční čtení, výcvik techniky čtení. Hlasité čtení. Správná, spisovná a kultivovaná výslovnost, správná intonace, slovní a větný přízvuk. Přiměřené tempo čtení. Základy výrazného čtení a výrazného přednesu. Tiché čtení. Ústní reprodukce textu.

Počáteční psaní, normalizované písmo. Opisování, přepis tiskacího písma písmem psacím. Plynulost a hbitost psaní, úplnost slov.

Komunikační výchova

Mluvení

Komunikace v běžných situacích (např. na poště, v obchodě, u lékaře apod.). Komunikační mluvní návyky (pozdravy, oslovení, prosba, poděkování, zdvořilé odmítnutí apod.). Rozdíly v jazykovém chování vzhledem k hierarchickým vztahům mluvčí - adresát.

Reprodukce textů doslovná (recitace) a parafrázovaná. Spontánní vypravování. Popis. Telefonický rozhovor, případně vzkaz na záznamník.

Kultivace mluvených projevů a postupné převádění žáků na spisovný projev v souladu s typem komunikační situace. Výcvik spisovné výslovnosti. Správné frázování projevu, technika dýchání. Efektivnost mluveného projevu.

Naslouchání

Vnímání a reagování při praktickém rozhovoru (názory, postoje, pokyny, žádosti, prosby, dotazy, pochybnosti apod.). Analýza nejasností nebo neúplností a reakce na ně.

Zapamatování a reprodukce sdělení, vzkazů apod., popř. jejich zaznamenávání a předávání. Soustředěné a aktivní naslouchání, porozumění obsahu ústního projevu. Zapamatování hlavních myšlenek a jejich reprodukce. Správné kladení otázek a pořizování poznámek.

Kritické naslouchání (odlišování fakt od mínění a názorů, ověřování sdělovaných fakt, odhalování manipulační komunikace).

Čtení

Praktické čtení s porozuměním (přiměřené administrativní písemnosti, nápisy, písemné zadání úkolu, písemný vzkaz a pokyn apod.).

Věcné čtení (základy informační výchovy: abecední řazení, obsah, rejstříky, odborná dětská literatura, využívání knihoven).

Kritické čtení (viz. kritické naslouchání).

Psaní (jako komunikační dovednost)

Rozdíly mezi projevem psaným a mluveným. Spisovnost a nespisovnost psaného projevu, základní rozdíly funkčně stylové.

Přehlednost textu, návaznost větných celků, členění do odstavců, pravopisná úroveň. Vhodnost, výstižnost stylu (zpočátku nadřazena formální správnosti).

Normy psaných projevů, funkčnost, kultivovanost. Dopis, pozdrav, popis, návod, vyprávění vlastního zážitku, zpráva, oznámení, neformální inzerát a odpověď na něj. Pokusy o vlastní písemné poznámky z četby, zpracování různých přehledů pro různé účely, např. pro vlastní mluvený projev apod.

Jazyková výchova

Pravopis

Základní jevy fonologického a morfologického pravopisu v návaznosti na probírané učivo a pravopisné jevy syntaktického charakteru.

Nauka o slovní zásobě a tvoření slov

Význam slova. Spisovnost a nespisovnost slovní zásoby a frazeologie. Slovo mluvené a psané. Vztahy v slovní zásobě, slova nadřazená, podřazená, souřadná, synonymie, antonymie, homonymie. Slova domácí a přejatá. Zkratky. Základy morfémové a slovotvorné analýzy. Základy morfologie.

Hláskosloví

Třídění hlásek.

Tvarosloví

Rozpoznávání a klasifikace slovních druhů s výjimkou částic. Ohýbání slovních druhů (u jmen rod, číslo, pád; u sloves osoba, číslo, čas, infinitiv). Spisovnost a nespisovnost v tvarosloví

Skladba

Věta a slovo. Otázkovací test k determinačním vztahům. Druhy vět podle postoje mluvčího. Pořádek slov. Skladební dvojice, podmět a přísudek (slovesný, sponově jmenný). Řeč přímá a nepřímá. Funkce předložek a spojovacích výrazů. Souvětí, věta řídicí a závislá, hlavní a vedlejší.

Literární výchova

Plynulé čtení textu (hlasité i tiché). Vnímání a porozumění čtenému textu, vystižení jádra sdělení, vnímání podrobností a jejich významu v celku. Rozvíjení schopností třídit poznatky a vytvářet si podklady k jejich reprodukci.

Orientace v typech textů (umělecké, naučné, encyklopedie, dobrodružné, reklamní, komiksy).

Orientace ve stavbě textu, osvojování pojmového obsahu naučných textů na základě orientace v nich.

Rozlišování žánrů (pohádka, pověst, povídka, divadelní hra, film, bajka, báje).

Ovládání aparátu knihy.

Literárněvědní pojmy: próza, poezie, rytmus básně, rým, básník, herec, režisér apod.

Zážitkové naslouchání.

Cizí jazyk

Specifické cíle

Proces vzdělávání směřuje k tomu , aby žáci:

- získali zájem o studium cizích jazyků a vytvořili si pozitivní vztah k tomuto předmětu
- pevně a trvale si osvojili zvukovou podobu příslušného cizího jazyka a uvědomovali si základní vztahy mezi zvukovou a grafickou stránkou jazyka na podkladě rozvíjení řečových dovedností

Okruhy kmenového učiva

Řečové dovednosti

Poslech s porozuměním

Rozumět běžným pokynům a jednoduchým větám vyučujícího souvisejícím s organizací vyučovacího procesu.

Rozumět jednoduchým souvislým projevům vyučujícího i rodilého mluvčího, včetně projevů reprodukováných, pronášených v přirozeném tempu, i s obsahem několika neznámých výrazů snadno pochopitelných z kontextu.

Ústní vyjadřování

Reprodukovat a obměňovat osvojené mikrodialogy.

Formulovat otázky a odpovídat na ně.

Vyžádat si a podat jednoduchou informaci.

Pohotově, přirozeně a jazykově správně reagovat ve vymezených situacích a vést jednoduchý dialog.

Vyjadřovat se v rámci vymezených tematických okruhů, znát z paměti říkanky, básničky, reprodukovat je se správnou intonací, popř. znát několik písní.

(Vše v rozsahu produktivně osvojených jazykových prostředků.)

Čtení s porozuměním

Číst nahlas plynule a foneticky správně jednoduché audioorálně připravené texty.

Číst potichu jednoduché texty obsahující převážně známé jazykové prostředky.

Vybrat z jednoduchého textu základní informace.

Používat abecední slovní učebnice a jiné slovníky určené pro děti.

Písemné vyjadřování

Obměňovat krátké probrané texty, formulovat jednoduché otázky a odpovídat na ně.

Po audioorální přípravě sestavit text pozdravu, blahopřání a krátkého dopisu, samostatně napsat několik krátkých vět, např. popis předmětu, obrázku, krátké vyprávění.

(Vše v rozsahu produktivně osvojených jazykových prostředků.)

Jazykové prostředky

Zvuková stránka jazyka

Osvojit si přízvuk v rámci slova, mluvního taktu a věty, rytmus, melodii základních typů vět - sluchem rozlišovat základní intonační struktury a co nejpřesněji imitovat prvky fonologického systému cizího jazyka.

Slovní zásoba

Produktivně si osvojit slovní zásobu v rozsahu 500 - 600 lexikálních jednotek zahrnující základní výrazy z oblasti základních komunikačních situací a tematických okruhů. Receptivně si osvojit další lexikální jednotky.

Mluvnice

Umět užívat

- základní syntaktické struktury vět oznamovacích, tázacích a rozkazovacích,
- konstrukce sloužící k vyjadřování záporu, základních časových a prostorových vztahů.

(Vše v souladu s vymezeným rozsahem slovní zásoby a tvaroslovných jevů příslušného jazyka.)

Grafická stránka

Pochopit základní vztahy mezi zvukovou a grafickou stránkou jazyka.

Znát pravopis produktivně osvojených slov a mluvnických tvarů.

Komunikativní situace a funkce

Řešit jednoduché řečové situace související

- se seznamováním, se zahájením, vedením a ukončením rozhovoru, včetně rozhovoru telefonického
- se získáváním a poskytováním základních místních, časových a jiných informací
- s domluvou setkání, společného programu
- s nákupy různého zboží, kupování jízdenek, vstupenek apod.

V souvislosti s řešením uvedených řečových situací umět

- pozdravit při setkání a loučení
- oslovit
- představit se, představit druhé
- poděkovat a odpovědět na poděkování

a užívat nejjednodušších obrátů vyjadřujících

- souhlas/nesouhlas, svolení/odmítnutí
- radost/politování
- omluvu
- prosbu, žádost, výzvu
- pozvání a reakci na pozvání
- blahopřání.

Tematické okruhy

Obecně:

Vyjádřit základní vztahy

- existenciální (Kdo?...),
- prostorové (Kde? Kam?...),
- časové (Kdy?...),
- kvalitativní (Jaký? Který? Jak?...),
- kvantitativní (Kolik?...).

Specificky:

Já a moje rodina, domov. Škola. Město. Denní a týdenní program. Příroda, počasí. Styky s přáteli. Země příslušné jazykové oblasti a Česká republika.

2. Oblast matematiky

Matematika

Specifické cíle

Proces vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:

- vytvořili si prvotní představy o kvantitě, vztazích mezi čísly a závislostech mezi kvantitativně měřitelnými jevy
- pochopili význam základních početních výkonů a zvládli provádění základních početních výkonů s přirozenými čísly
- pochopili základní geometrické pojmy a vztahy (tvar, poloha, velikost, uspořádání)
- získali prvotní představy o prostoru a dokázali se v něm orientovat
- rozvinuli a zdokonalili své grafické dovednosti
- dovedli třídit informace a číst údaje sestavené do jednoduchých tabulek a grafů
- byli schopni aplikovat získané vědomosti a dovednosti při řešení praktických úloh
- dokázali řešit úlohy vyžadující představivost, tvořivost, úsudek
- získali schopnost matematicky komunikovat, kriticky hodnotit, ověřovat a argumentovat
- zdokonalili se v přesnosti, pozornosti a schopnosti soustředit se
- zdokonalili volní a charakterové rysy své osobnosti (vytrvalost, pracovitost, odpovědnost apod.)

Okruhy kmenového učiva

Aritmetika

Čtení a zápis čísel do milionu. Porovnávání čísel.

Desítková soustava.

Matematické zápisy a vyjadřování. Matematické značky.

Zlomek (polovina, čtvrtina, třetina).

Základní početní výkony. Vzájemné souvislosti mezi početními výkony. Vlastnosti početních výkonů. Reálný význam sčítání, odčítání, násobení a dělení. Sčítání, odčítání, násobení a dělení přirozených čísel z paměti a písemně.

Zaokrouhlování. Odhady výsledků a kontrola správnosti výpočtů.

Jednoduché a složené slovní úlohy.

Geometrie

Orientace v rovině a prostoru.

Základní rovinné a prostorové geometrické útvary, jejich elementární vlastnosti.

Vztahy mezi geometrickými útvary (poloha, velikost, uspořádání). Obvod a obsah rovinných geometrických útvarů.

Měření a odhad délky. Jednotky délky a obsahu. Vztahy mezi jednotkami (převody jednotek).

Kreslení a rýsování geometrických útvarů.

Užití matematiky

Číselné a geometrické pravidelnosti a vzory.

Třídění.

Shromažďování, evidence, znázorňování a vyhodnocování údajů. Čtení a sestavování tabulek, diagramů a grafů. Orientace v plánu, kalendáři a jízdním řádu.

Zjišťování počtu možností.

Rýsování podle předlohy.

Řešení praktických úloh z reálných situací.

Hodnocení situací, volba vhodné metody řešení.

3. Oblast společenskovední a přírodovědní

Specifické cíle

Proces vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:

- vytvořili si prvotní ucelený obraz světa se zaměřením na polohu a prostor domova, regionu a vlasti a na působení lidí v nich v dějinách i v přítomnosti
- osvojili si základní metody a přístupy ke společenským, historickým, geografickým a přírodním dimenzím prostředí: místo, poloha a rozšíření, prostor a čas, vzájemné vztahy v prostředí, vztahy mezi lidmi, lidmi a prostředím v prostoru a v čase
- získali schopnost rozumového i citového vnímání přírody, okolí i lidí a vzájemných vztahů
- získali dovednost cíleného pozorování a porovnávání přírodnin, přírodních a společenských dějů, uvědomovali si vzájemné vztahy a postavení člověka v přírodě a ve společnosti
- dokázali účinně se dorozumívat, tvořit jednoduché záznamy včetně nákresů, hodnotit situace, hledat souvislosti, vyvozovat závěry, zaujímat postoje a vytvářet si společensky žádoucí vzorce chování
- získali vědomosti potřebné pro vytváření hygienických, zdravotních a společenských návyků a osvojili si základní úkony předlékařské první pomoci
- osvojili si pravidla silničního provozu pro chodce a základní pravidla pro jízdu na kole a pochopili nutnost ohleduplnosti, slušnosti a zdvořilosti v silničním provozu
- získávali pozitivní a odpovědný vztah k přírodě, ostatním lidem a k lidským výtvorům

Okruhy kmenového učiva

Naše vlast, náš domov

Vlast. Domov. Krajina, území, země.

Místní oblast - nejbližší okolí. Škola, cesta do školy.

Naše vlast - Česká republika. Mapa vlasti. Názvy a vymezení území naší vlasti.

Orientace v prostoru místní oblasti

Orientační body a linie. Orientace podle světových stran.

Zobrazení krajiny na plánu a mapě. Vzdálenosti a výšky na plánech a mapách.

Obyvatelstvo krajiny (lidé, národy, vesnice, města).

Orientace v čase

Den a noc, hodiny. Roční období. Kalendář. Režim dne.

Lidské generace - rodiče, prarodiče, děti.

Dějiny lidské společnosti. Měření času v lidských dějinách (rok, století, tisíciletí). Současný letopočet, jeho počátek. Časová přímka 0 - 2000 let.

Naši předkové - výsledky práce a jejich svědectví.

Orientace v životě společnosti

Dobro a zlo. Mezilidské vztahy, láska, přátelství, rodina, vzájemná úcta a pomoc, respektování názoru druhých.

Lidská obživa a práce, zaměstnání.

Hospodářské potřeby. Surovinové zdroje. Výroba.

Věda. Kultura, umění a náboženství. Sport.

Služby. Obchod. Zboží. Peníze. Ceny zboží.

Naše vlast - Česká republika

Řízení naší společnosti. Prezident, vláda, parlament, výkonné orgány moci. Zákony.

Státní symboly naší vlasti.

Naši předkové. Vybrané kapitoly našich národních dějin.

Praha a vybrané oblasti České republiky.

Místní oblast, její krajina, lidé, dějiny a kultura.

Základní orientace o sousedních státech České republiky na mapách.

Svět kolem nás

Komunikace a vzájemné vztahy mezi lidmi.

Lidská společenství.

Doprava a cestování. Chodec, cyklista, bezpečnost silničního provozu.

Kontinenty, mapa světa. Evropa, evropské státy.

Významné cesty a objevy.

Odpovědnost lidí za život na Zemi, mezinárodní dohody.

Krajina

Zemský povrch a jeho tvary.

Ovzduší. Teplo. Srážky. Počasí. Vodstvo na pevnině. Rozšíření půd, rostlinstva a živočichů.

Vliv krajiny na život lidí. Životní prostředí. Působení lidí na krajinu a životní prostředí.

Přístupy každého člověka k ochraně krajiny a životního prostředí.

Neživá příroda

Půda, horniny, nerosty. Voda, vzduch, koloběh vody v přírodě. Počasí.

Pozorování, popis a záznam výsledků pozorování objektů a dějů. Porovnávání tvarů, velikostí a barev předmětů. Měření a odhad délek, objemů, času, teploty, hmotnosti.

Vlastnosti věcí a látek, změny látek, skupenství, druhy látek.

Planeta Země, Měsíc, Slunce a sluneční soustava, vesmír.

Elektrický obvod, nebezpečí úrazu elektrickým proudem.

Technika.

Živá příroda

Znaky živých organismů.

Živočichové, rostliny, houby, mikroorganismy. Stavba těla, funkce jednotlivých částí těla, projevy života. Poznávání a určování živočichů, rostlin a hub. Péče o živočichy a rostliny. Potravní řetězce. Rovnováha v přírodě. Životní podmínky a jejich ochrana.

Člověk

Lidské tělo, základní stavba a funkce částí těla.

Etapy lidského života.

Péče o zdraví, nemoc. Úraz a jeho ošetření, dopravní nehoda.

4. Oblast estetickovýchovná

Hudba *(hudební aktivity)*

Specifické cíle

Proces vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:

- rozvíjeli své hudební předpoklady a dovednosti a získali základní poznatky umožňující receptivní, reprodukční a částečně i produkční přístup k hudbě prostřednictvím vokálních, instrumentálních, poslechových a hudebně pohybových aktivit
- byli schopni manipulovat, experimentovat a tvořivě pracovat s osvojeným hudebním materiálem - říkadly, rozpočítadly, dětskými popěvkami, lidovými a jinými písněmi, instrumentálními a hudebně pohybovými projevy, poslechovými skladbami a hudebními pojmy
- vytvářeli si komplex múzických aktivit s vazbami na výtvarnou, literární a literárně dramatickou výchovu
- rozvíjeli své emocionální, racionální a volní předpoklady, potřebu estetických zážitků a prožitků z hudby, umění a životní reality

Okruhy kmenového učiva

Vokální složka

Elementární dovednosti nutné k technicky správnému zpěvu (pěvecké dýchání, nasazení tónu, tvoření hlavového tónu, vyrovnávání vokálů, výslovnost, pěvecké dělení slov, frázování, hlasová hygiena).

Rozšiřování hlasového rozsahu - v propojení s intonačním a rytmickým výcvikem.

Jednohlas a částečně dvojhlas v durovém a mollovém tónorodu.

Melodizace textů, prvky vokální improvizace.

Instrumentální složka

Základy hry na snadno ovladatelné hudební nástroje bicí i melodické v propojení s rytmickým výcvikem.

Hra nejjednodušších doprovodů.

Poslechová složka

Zvuk, tón, vlastnosti tónu.

Hudba vokální a instrumentální.

Hudební nástroje a lidské hlasy v základních typech hudebních sdružení při interpretaci hudby lidové, tzv. vážné a populární.
Epizody ze života vybraných skladatelů.
Základní výrazové prostředky hudby.

Hudebně pohybová složka

Vyjádření metrorytmičké členění hudby "hrou na tělo" a taktováním.
Pohybové vyjádření dvou- a tříčtvrtového taktu, rytmu, charakteru melodie a hudební nálady.
Základní poznatky o tempu, dynamice a taktu vyvozené ze znějící hudby.

Výtvarné umění *(výtvarné aktivity)*

Specifické cíle

Proces vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:

- poznávali okolní svět i svůj vnitřní život prostřednictvím výtvarných činností a kultivovali své schopnosti tento svět citlivě vnímat, prožívat, objevovat a chránit
- projevovali zájem o dorozumívání výtvarnými prostředky, chápali význam vlastního výtvarného projevu jako svébytného prostředku sebevýrazu, rozvíjeli svou fantazii, představivost, schopnost vcítění a obohatili své smyslové a duchovní aktivity
- rozvíjeli své tvořivé myšlení, schopnosti analyzovat náměty a jejich významy, nabízet různé varianty řešení a samostatně směřovat k odkrývání vztahů a souvislostí
- kultivovali svůj výtvarný projev, seznámili se se základními prvky výtvarného jazyka
- osvojili si základní výtvarné postupy a techniky, rozvíjeli své schopnosti využívat výrazových možností výtvarných materiálů, uvolnili svůj výtvarný rukopis a byli schopni samostatně volit výtvarné prostředky

Okruhy kmenového učiva

Výtvarné poznávání přírody a světa vytvořeného člověkem

Smyslové vnímání a další motivační a prožitkové aktivity - výtvarné akce.
Vnímání, pozorování a subjektivní přepis skutečnosti, uplatnění jejich výrazových hodnot.
Asociační představy navozené známou skutečností, imaginace.
Různé tvárné postupy - např. zvětšování, volba detailů, zkoumání povrchů a jiné.

Výtvarné vyjadřování vztahů ve světě lidí

Různé způsoby vyjádření světa člověka, lidských příběhů a vztahů.
Promyšlení námětu, hledání jeho alternativních podob a obsahů.

Spontánní výtvarné přepisy pocitů a prožitků.

Výtvarná vyprávění, seriály či polyekranové kompozice, případné doplnění výtvarného projevu i projevem slovním.

Setkávání s výtvarnou formou

Hry s výtvarnými materiály a nástroji, kombinování materiálů.

Poznávání řeči linií - výtvarný materiál, přítlak nástroje; síla, délka nebo směr linky; hustota a rytmus linií, textura.

Poznávání řeči barev - základní barevná škála, mísení barevných tónů; malý a velký barevný rozsah, barevné kontrasty, např. barev studených a teplých, světlých a tmavých, čistých a lomených.

Poznávání řeči tvarů - organický a geometrický tvar.

Vztah tvarů v ploše i prostoru, variace jejich velikosti, plasticity, charakteru a uspořádání; základy modelace a prostorové iluze.

Seznámení se základy návrhových postupů, vztah formy a funkce.

Práce s písmeny, řazení volně tvořených písmen.

Práce s uměleckým dílem

Seznamování s výtvarnou kulturou, setkání s minulostí a přítomností.

Zprostředkování citových prožitků z kontaktů s uměleckým dílem.

Intuitivní hledání významu základních formotvorných prostředků ve výtvarném díle.

Využití motivace uměleckým dílem ve vlastních výtvarných činnostech žáka.

Vyjadřovací prostředky výtvarné výchovy

Kresba

Základní výtvarné dovednosti, tj. vedení linky, vrstvení linií, vznik šrafur, pokusy o stínování ploch a objemů.

Základní výtvarné techniky, tj. kresba tužkou a dřívkem, seznámení se stopou rudky a uhlu, kombinování kreslířských technik, kolorování, rozmývání.

Malba

Základní výtvarné dovednosti, tj. mísení barev, užití malířské nadsázky, intuitivní uplatnění barevných zákonitostí, spontánní malířské podání.

Základní malířské techniky, tj. malba vodovými barvami, temperou a s různými malířskými nástroji, seznámení s technikou akvarelu a s malbou suchým a olejovým pastelem; kombinování kreslířských a malířských postupů.

Modelování a prostorové vytváření

Základní výtvarné dovednosti, tj. uplatnění vlastností materiálů a jejich plastických hodnot prostřednictvím reliéfu nebo plastiky; zkoumání povrchů, vytváření textur, pozorování a modelace tvarů a objemů z více stran.

Základní výtvarné postupy, tj. modelování z hlíny, tvarování papíru a jiných tvárných materiálů, seznámení s konstruováním, kombinování různých postupů.

Kompozice nalezených přírodnin a předmětů - výtvarné objekty.

Grafika

Základní výtvarné dovednosti, tj. redukce barev na kontrast pozitivních a negativních linií a ploch, rozmnožování tiskem.

Základní výtvarné postupy podle uvážení učitele, tj. odkrývání voskového podkladu, gumotisk a protisk, otiskování barev a materiálů, tisk z šablon nebo z koláže, v příznivých podmínkách linoryt.

Soudobé výtvarné techniky

Seznámení s výtvarnými postupy - koláž, frotáž, asambláž a jiné.

Uplatnění výtvarných akcí, podle místních podmínek i tvorba prostředí a instalací.

5. Oblast zdravého životního stylu

Tělesná výchova a sport (pohybové a sportovní aktivity)

Specifické cíle

Proces vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:

- zvládli základní pohybové dovednosti, kultivovali svůj pohybový projev a správné držení těla a za pomoci učitele usilovali o rozvoj zdravotně orientované zdatnosti
- získali základní orientaci v otázkách vlivu pravidelného a přiměřeného pohybu na zdraví člověka a uměli poznatky a praktické pohybové zkušenosti uplatnit v řízených i spontánních pohybových činnostech v denním pohybovém režimu
- projevovali zájem o pohybové činnosti, aktivně je vyhledávali a věděli, kde získají potřebné informace z oblasti tělovýchovy a sportu
- zvládli základní organizační, bezpečnostní a hygienické návyky pro zdravotně vhodné a bezpečné provádění pohybových aktivit ve známém prostředí
- prožívali pohybové činnosti s radostí jako předpoklad pro vytváření trvalého vztahu ke sportu (zdraví, škole) a pro překonávání vlastních aktuálních problémů
- pochopili význam vztahů a jednání v duchu fair play při pohybových činnostech a snažili se o jejich uplatnění i v jiných situacích

Okruhy kmenového učiva

Poznatky, specifické návyky a dovednosti

Základní tělovýchovná terminologie, povely, smluvené signály (gesta, znamení), smluvená pravidla chování v různých podmínkách tělesné výchovy.

Poznatky o osvojovaných pohybových dovednostech, kompenzačních a vyrovnávacích cvičeních, o rozvoji celkové tělesné zdatnosti, o záměrném zařazování jednotlivých činností do režimu dne.

Měření a zápis základních pohybových výkonů, zaměření další činnosti podle zjištěných výsledků (za pomoci učitele).

Zásady hygieny a bezpečnosti při různých pohybových činnostech a v různém prostředí, záchrana a pomoc, první pomoc.

Pravidla pohybových her a zjednodušených sportů, základy organizace pohybových činností a soutěží, příprava a úklid náradí a náčiní. Jednání v duchu fair play.

Aktuální informace o tělovýchově a sportu, především v regionu školy.

(Vše ve spojení s konkrétními osvojovanými pohybovými činnostmi.)

Pohybové činnosti zdravotně kondičního zaměření

Cvičení zaměřená na kompenzaci jednostranného zatížení organismu žáků v průběhu výuky a při činnostech v denním režimu.

Cvičení pro přípravu organismu k různé pohybové činnosti a k navození vhodného stavu po ukončení pohybové činnosti.

Pohybové činnosti pro rozvoj zdravotně orientované tělesné zdatnosti.

Specifická cvičení pro zpevňování a uvolňování těla a jeho částí, pro správné držení těla a jeho částí a pro odstranění svalové nerovnováhy.

Konkrétní účelově zaměřené sestavy cvičení využitelné v průběhu denního režimu.

Základní testy svalové nerovnováhy a tělesné zdatnosti a jejich využití v běžném životě pro ověření vlastního zlepšení.

(Vše ve spojení s konkrétním pohybovým režimem ve škole i mimo školu.)

Pohybové činnosti jednotlivých tematických oblastí

Gymnastika

Kultivace pohybového projevu v gymnastických cvičeních.

Základní pohybové činnosti z akrobacie, přeskoků, cvičení na hrazdě po čelo a na kladině - především dívky.

Kondiční a koordinační gymnastické činnosti s hudbou, tanec

Základy estetického držení těla a pohybu s rytmickým doprovodem nebo hudebním doprovodem.

Pohyb s náčiním, taneční hry, tvořivé vyjádření rytmu a hudby pohybem.

Alespoň jeden lidový tanec v každém ročníku.

Atletika

Sprint, vytrvalostní běh, skok do dálky (do výšky při odpovídajících podmínkách), hod míčkem.

Pohybové hry

Pohybové hry pro osvojení techniky pohybových dovedností a ovládnutí náčiní.

Pohybové hry pro rozvoj kondičních a koordinačních složek pohybu v osvojovaných dovednostech.

Pohybové hry napodobivé, pro rozvoj tvořivosti, pohybové představitivosti a pro soulad pohybu s rytmickým a hudebním doprovodem.

Sportovní hry

Manipulace s míčem, průpravné hry.

Miniformy sportovních her (základní herní kombinace a základní herní činnosti jednotlivě uplatněné v utkání).

Kmenové učivo následujících sezónních sportů se stává aktuální při vhodných podmínkách a při jejich zařazení do vzdělávacího programu školy.

Turistika a pobyt v přírodě

Pohyb v přírodním prostředí, aplikace základních pohybových činností v přírodním prostředí, ochrana přírody při sportu.

Základní technické dovednosti spojené s přesunem po trase, s tábořením a pobytem v přírodě. Aplikace poznatků a dovedností z jiných předmětů v přírodním prostředí.

Uplatnění poznatků z dopravního chování při přesunech na komunikacích a v dopravních prostředcích.

Plavání

Adaptace na vodní prostředí, orientace ve vodě, splývání, dýchání do vody, 1 plavecký způsob (výběr prsa, kraul, znak).

Lyžování

Adaptace na zimní horské prostředí a lyžařskou výstroj a výzbroj. Základní lokomoce (na běžeckých lyžích), změny směru jízdy, brzdění, zastavení.

Pohyb v nenáročném a přehledném terénu na běžeckých a sjezdových lyžích (v podmínkách odpovídajících konkrétní úrovni žáků).

Bruslení

Adaptace na činnost na ledě, bruslařskou výzbroj a výstroj.

Základní lokomoce, rozvoj rovnováhy, jízda vpřed, zatáčení, brzdění, zastavení.

Výchova ke zdraví

Specifické cíle

Proces vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:

- chápali zdraví ve všech jeho aspektech (složka fyzická, psychická, sociální, pocity zdravého člověka)
- osvojili si základní praktické dovednosti a způsoby chování související s péčí o zdraví, celkový vzhled a kondici
- dokázali rozpoznávat nebezpečí ohrožující zdraví a osvojili si způsoby bezpečného chování v různých, i krizových, situacích a při komunikaci s neznámými lidmi
- uvědomovali si odpovědnost za své chování (svým chováním neohrožovali zdraví své a druhých)
- chápali význam zásad tělesné a duševní hygieny pro zdraví a získali dovednosti potřebné pro jejich naplňování (dodržování)
- osvojili si potřebné vědomosti o návykových látkách a jejich účincích na zdraví, získávali schopnost odolávat tlaku rizikových vrstevníků a osob nabízejících drogu a v případě ohrožení uměli vyhledat pomoc
- získali základní poznatky o jednotlivých částech lidského těla, včetně reprodukčních orgánů, o anatomicko-fyziologických a psychosociálních aspektech lidské sexuality
- vytvářeli si etické postoje k sexualitě a dokázali se vyvarovat rizikovým formám sexuálního chování
- orientovali se v problematice zdravé výživy a získali vědomosti pro vytváření správných stravovacích návyků
- osvojili si základní pravidla společenského chování při stolování

- chápali význam rodiny a domova jako prvních horizontů života, které mají své specifické uspořádání, své obyvatele a které určují životní styl rodiny
- získávali schopnosti komunikace, sebeuvědomování a sebepoznávání, které budou přispívat k jejich osobnímu rozvoji, k naplňování jejich role v rodině a upevňování rodinného soužití

Okruhy kmenového učiva

Rodina, domov a rozvoj osobnosti

Rodina, domov, vztahy mezi členy rodiny založené na lásce, spolupráci, vzájemné úctě a toleranci. Typy rodin. Způsoby komunikace v rodině, rodinné klima.

Vliv rodinného prostředí na rozvoj osobnosti. Sebepoznávání, sebereflexe, sebeúcta, zdravé projevy sebevědomí, empatie a pomoc druhým.

Funkce rodiny, rodina jako nositel etických zásad. Tradice a svátky v rodině. Pravidla společenského chování.

Vliv prostředí na zdraví jedince. Péče o prostředí domova a jeho okolí, estetické cítění. Podíl členů rodiny na provozu domácnosti. Zdravotní a sociální sféra pomoci rodinám.

Základy duševní a tělesné hygieny, režim dne

Zdraví a jeho ochrana. Lékařská péče (preventivní, léčebná). Nemoci, jejich příznaky, cesty přenosu, prevence infekčních chorob, péče o nemocného. Léky, léčivé rostliny, domácí lékárnička. Tělesně a smyslově postižení lidé mezi námi.

Základní hygienické návyky a péče o celkový vzhled (hygiena těla a oděvu), intimní hygiena dívek a chlapců.

Režim dne jednotlivých členů rodiny. Biorytmy. Pracovní den školáka. Denní stravovací režim, duševní hygiena, aktivní pohyb, otužování, aktivní formy využívání volného času. Zdravotní rizika spojená se vstupem masmédií, videotechniky a PC do života dětí.

Zdravá výživa

Vliv způsobu stravování na zdraví. Základní složky potravy a jejich význam pro organismus (bílkoviny, sacharidy, tuky, vitamíny, nerostné látky, voda). Energetická potřeba organismu. Výběr, nákup a skladování potravin s ohledem na jejich hygienickou jakost. Potravin s negativním vlivem na zdraví. Preferování ovoce, zeleniny, obilovin ve svém jídelníčku, omezování sladkostí.

Zásady hygieny, bezpečnosti a ochrany zdraví při přípravě pokrmů. Rodinný stůl, způsoby podávání stravy, kultura stolování. Reklama a výživová doporučení odborníků.

Prevence zneužívání návykových látek

Přírodní látky léčivé a toxické. Návykové látky (tabák, alkohol, chemické čisticí prostředky, další drogy) a jejich negativní účinky na zdraví. Zdravotní rizika užívání léků bez doporučení lékaře a bez vědomí rodičů. Návykové látky a bezpečnost v dopravě. Chemické prostředky používané v domácnosti a bezpečná manipulace s nimi.

Nácvik způsobů odmítání tabáku, alkoholu a jiných drog. Odolávání tlaku vrstevníků. Odborná pomoc při problémech s návykovými látkami (krizová centra, linky důvěry).

Základy sexuální výchovy

Rodina, partnerské soužití, projevy citu a lásky, manželství, rodičovství, etické a právní normy.

Komunikace s dospělými a vrstevníky. Přátelství, kamarádství, kulturní slovník.

Rozdílnost pohlaví. Vztahy k druhému pohlaví, zamilovanost, láska, úcta, ohleduplnost.

Ochrana před sexuálním a jiným zneužíváním dětí (blízký a cizí člověk, důvěra k rodičům, učitel, týrání dětí, linky důvěry, krizová centra).

Lidské tělo, jeho části. Rozdíly mezi mužem a ženou, anatomicko-fyziologické a psychosociální změny v pubertě. Základy lidské reprodukce (vznik a vývoj jedince před a po narození). Plánované rodičovství, početí, těhotenství, porod, novorozenec, kojení.

Rizika pohlavně přenosných chorob, včetně HIV/AIDS.

Osobní bezpečí

Bezpečné chování v různých prostředcích a v sociálním kontaktu s vrstevníky, v krizových situacích.

Odpovědnost za bezpečí své i druhých. Základní úkony předlékařské první pomoci.

Pravidla bezpečného chování v dopravním provozu.

Nebezpečí při komunikaci s neznámými lidmi. Návčik způsobů chování v různých krizových situacích. Kontakty v případě nebezpečí, způsoby tísňového volání, dětská krizová centra, linky důvěry.

6. Oblast pracovních činností a technologií

Specifické cíle

Proces vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci:

- seznámili se s používáním jednoduchých nástrojů a základních materiálů, se základními technologickými postupy při činnostech technických, pěstitelských a v domácnosti
- osvojili si zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
- osvojili si základní praktické dovednosti, získali racionální a tvůrčí přístup k práci a k jejímu efektivnímu vykonávání
- chápali nutnost konat práci pečlivě, přesně, bezpečně, hospodárně, svědomitě, zodpovědně, s ohledem na ochranu životního prostředí
- rozvinuli svou představivost, tvořivost a jemnou motoriku
- vytvářeli si pozitivní postoje k práci, uvědomovali si hodnotu lidské práce a jejích výsledků a nutnost spolupráce

Okruhy kmenového učiva

Práce s materiály

Základní pracovní dovednosti včetně manipulace s nástroji a náradím při práci s drobným přírodním materiálem, papírem, dřevem, modelovacími materiály, textilními materiály a plasty.

Poznávání vlastností používaných materiálů pomocí pozorování, experimentování a dalších metod, porovnávání vlastností, výběr správných nástrojů a materiálu pro zvolený námět.

Zásady bezpečné práce.

Práce montážní a demontážní

Sestavování jednoduchých statických i pohyblivých modelů ze stavebnic podle předlohy i z představy.

Spojování součástí různými způsoby, používání různých nástrojů.

Sestavování modelů s použitím převodů.

Jízdní kolo

Části jízdního kola, povinné vybavení, zásady péče o jízdní kolo.

Pěstitelství

Agroekologické požadavky na pěstování rostlin. Příprava půdy, výsev a výsadba, životní podmínky pro pěstování rostlin, rozmnožování rostlin, sklizeň, skladování. Praktické pěstitelské činnosti a dovednosti.

Poznávání, pěstování a rozmnožování vybraných druhů kulturních rostlin. Pokusy a pozorování.

Ochrana rostlin a půdy. Poznávání běžných škůdců a plevelů.